

Oost EN West

Zo wacht, in lompen gekleed, de bevolking uit de bevrijde gebieden van Oost-Java op de uitdeling van textiel door de Nederlanders.

40e jaargang no. 19 - 26 September 1947

Losse nummers

30 cts

**Nederlandsche
Handel-Maatschappij, N.V.
Deviezenbank**

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32
77 Kantoren in Nederland

Vestigingen in Nederlandsch-Indië
India, Birma, China, Malayan Union,
Colony of Singapore en Arabië

Eigen Vertegenwoordigingen
in Londen en New York

**Uitvoering van alle Bank-, Effecten- en
Assurantiezaken**

N.V.

**P. F. van Vlissingen & Co's
Katoenfabrieken
Helmond**

26 September 1947

40ste Jaargang

Nummer 19

Officieel Orgaan
der
Koninklijke Vereeniging

OOST en WEST

Beschermheer
Z. K. H. Prins Bernhard der Nederlanden

De Koninklijke Vereeniging „Oost en West” streeft er naar bij het Nederlandse Volk kennis te kweken van en belangstelling te vergroten in de Gewesten overzee. Zij geeft een veertiendaags orgaan uit, onder redactie van het dagelijks bestuur waarin artikelen worden opgenomen die actuele vraagstukken de overzeese gewesten betreffende, behandelen.

Redactie en administratie: Dr. Kuyperstraat 5,
's-Gravenhage, Tel. 115936, Giro 14574.

Uitgave Three Castles, Vondelstraat 11d, A'dam,
Tel. 81909

Drukker: Schefferdrukkerij, Dordrecht.

Abonnementen kunnen op ieder tijdstip ingaan en eindigen op de laatste dag van het kalenderjaar. Indien een abonnement niet is opgezegd 14 dagen vóór het einde van het kalenderjaar, wordt het geacht stilzwijgend te zijn verlengd. Aanmelding voor het lidmaatschap kan geschieden aan de administratie der Vereeniging dr. Kuyperstraat no. 5 te 's-Gravenhage. De contributie bedraagt f 6.— per jaar, waarbij het abonnementsgeld voor het officieel orgaan „Oost en West” is inbegrepen. Donateurs minimum f 10.— per jaar.

Advertenties: Alle gegevens worden op aanvraag gaarne verstrekt door de Uitgeverij, Vondelstraat 11d, te Amsterdam, telefoon 81909

UIT DE INHOUD:

	pag.
De lange weg	3
Maritieme Maskerade	5
„Niet langer te tolereren.....”	7
In het voetspoor der bevrijders.....	8
Indisch Allerlei	10
Thans 350 jaar geleden.....	12
De trouwe Vuurtorenwachter	13
Terang	13
Openingszitting Oost-Borneo Raad	13
Een tragedie bij Salatiga	14
Het Verre Oosten	15
Króniek van Curaçao	16
Vereenigingsnieuws	17

De

LANG E

weg

In het republikeinse deel van Java heeft de bevolking een rijmpje:

Hilang Bendo,
Timboel Sorban,
Hilang jang gelo,
Timboel jang edan.

Hetgeen betekent: na de bendo-hoofddracht verscheen de tulband, na het dwaze kwam het krankzinnige.

Dit republikeinse rijmpje staat vermeld in het lijvige rapport, dat tot titel draagt „Het politieke gebeuren rondom de Repoebliek Indonesia”, hetwelk is uitgegeven door de Regerings Voorlichtings Dienst te Batavia. Het bevat, behalve een nuttig chronologisch overzicht, een scherp-geformuleerde beschrijving der Republiek, enkele karakteristieken van de gevoerde onderhandelingen, de tekst van een aantal redevoeringen van dr. van Mook en van de legerorders van generaal Spoor en admiraal Pinke; het bevat vooral een aantal ontstellende feiten uit de praktijk van het republikeinse bestuur. Juist in zijn soberheid vormt dit rapport een zo vernietigend requisitoir als zelden werd uitgesproken. De oppositie tegen het in Nederland en Indië gevoerde beleid heeft zeker nimmer kunnen bevroeden, dat de bevestiging harer inzichten op zo overtuigende wijze gegeven zou worden in een officieel rapport van een Indische regeringsdienst.

Hilang jang gelo, Timboel jang edan....

Een profetisch inzicht moet de republikeinse rijmelaar zijn versregels hebben ingegeven. Na het dwaze kwam het krankzinnige....

In Bantam, zo vernemen wij, wisselen de roversbenden elkaar geregeld af. Het bewind wordt gevoerd, zegt het rapport van een Bantammer, door analfabeten. Corruptie en „tjatoet-potlood” tieren welig. De kunstterm „tjatoet-potlood” betekent het knoeien met handtekeningen en stempels. De bevolking haat het leger. Schattingen, diefstal en onteigening zijn aan de orde van de dag. Elders in West-Java: de bevolking mag maar twee liter rijst tegelijk vervoeren; voor de leiders gaat het met karrevrachten. Sommige politieke partijen hebben een speciale afdeling voor zwarte handel. Sigaretten worden voor gevechtsorganisaties aangevraagd en door de leiders voor eigen zak verkocht. Het reizen op republikeins gebied wordt vele malen onderbroken, doordat leden van de Laskar Rajat alle goederen confisqueren. De technische term hiervoor is „pembeslahan”. In beslag nemen. De bevolking noemt het: „rampok”. De eigenlijke bevolking heeft trouwens zeer duidelijke vertalingen voor andere republikeinse termen. Zij vat namelijk alle functionarissen, van soldaat tot kolonel en generaal, van de verspreide roversbenden, die zich alle „het leger van de republiek” noemen, samen met dit éne woord: „orang djahat”. Boosaardig gespuis....

Het rapport — op 26 Augustus afgesloten — geeft voorts een overzicht van de kwaadaardige propaganda voor en na de wapenstilstand. Het geeft mede een beeld van wat aan verregaande wantoestanden in het machtsgebied der republiek gebleken is. In Palembang stonden 6728 mensen ingeschreven als ambtenaren. Vanwege de rantsoenen. De meesten werkten nooit. Het postkantoor telde 80 ambtenaren met inbegrip van ambtelijke theeschenkers. Slechts 10 man werkte; de andere 70 dreven zwarte handel, waarbij de opbrengst van de postzegels als kapitaal diende. De voorraden kruidnagelen, auto-band en textiel werden in de kluizen van het postkantoor bewaard.... Iedereen, die de kans kreeg, verdrong zich om de staatsruif. Dit geldt voor de gehele Republiek. In Zuid-Sumatra werden in een „kas Negara” een aantal „bonnen” aangetroffen, getekend door hoge republikeinse functionarissen, tot een totaal-bedrag van 39 miljoen gulden.... Vele heren namen telkens een miljoen gulden tegelijk op.... In Pematang Siantar — herinnert gij U nog Deli's prachtige hospitalen? —

werd een republikeins ziekenhuis aangetroffen. De patienten lagen in vuile kleren op planken. De verbanden waren door-drenkt met stinkend wondsecret. Allen zagen er slecht uit, met holle wangen. Maar in de particuliere apotheek hadden de dokters hun handelsvoorraad van 33 miljoen eenheden peniciline.

Wij hebben ons in deze korte bloemlezing beperkt. Wij hebben alleen die voorbeelden gekozen, welke wijzen op een tweetal kenmerken van de Republiek. *Onmacht* en *corruptie*.

Men zou deze voorbeelden met duizenden kunnen vermeerderen. Deze verschijnselen zijn volstrekt algemeen. *Overal* op republikeins gebied is de onmacht gebleken, *overal* tiert de corruptie. *Overal* verdringt men zich om geld en goed en hoge ambten; *overal* steelt men en rooft en knoeit.

Maar de Republiek heeft ook een ander gelaat. Niet de onkunde, de machteloosheid en de bedorven corruptie alleen tekenen haar trekken. Er is ook: de haat. Ook de vernielzucht. Ook de misdaad. Ook de terreur.

Het RVD-rapport geeft ook daarvan voorbeelden; het bevat in zijn tweede deel een collectie foto's, waarvan vele te gruwelijk zijn om te publiceren.

Nu dwingt dit rapport tot het stellen van vragen. Waarom werd een groot deel van de inhoud niet eerder gepubliceerd?

Waarom wordt het in zo beperkte oplage verspreid? En waarom komt men, nu dan eindelijk het ware gelaat van de Republiek ontsluit is, en men daaraan bepaalde conclusies verbindt, en men in voor publicatie bestemde rapporten aantoot, dat het voortbestaan van deze Republiek een ramp voor de volken van Indië zou zijn — waarom komt men dan niet tot de consequentie van de eigen stellingen?

Dit laatste brengt ons dan tot de situatie van dit ogenblik. Zij draagt alle kenmerken van het gevoerde beleid. Het Indische beleid nu wordt van het ogenblik der Japanse capitulatie af gekenmerkt door het herroepen van verklaringen, het veranderen van politiek en het terugkomen op genomen besluiten.

Daar begon het mee.... Op 5 October 1945 verklaarde minister Logemann in een radiorede: „Wij hebben de Britse regering ondubbelzinnig doen weten, dat onderhandelen met de Soekarno-regering voor ons uitgesloten is”. Op 16 October 1945 kwam de regeringsverklaring in de Tweede Kamer: „besprekingen met Soekarno zijn onwaardig en onvruchtbaar”. Op 1 November 1945 ontmoette dr. van Mook ten huize van generaal Christison nochtans Soekarno....

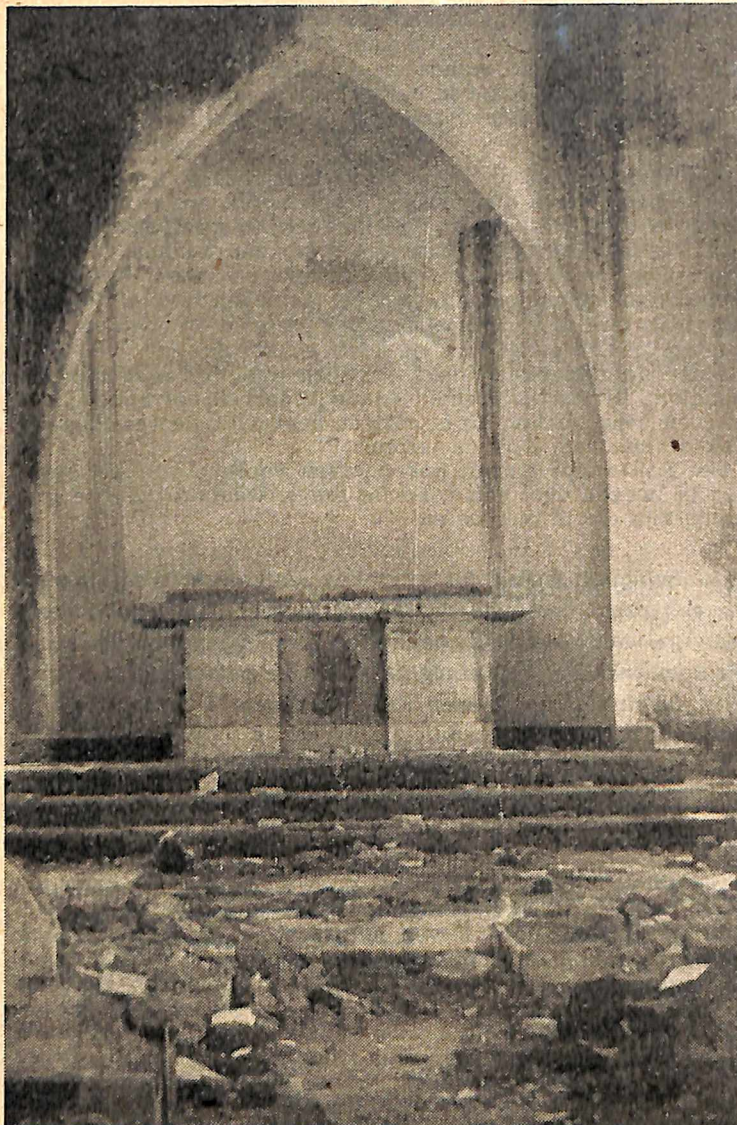
Daar ging men mede voort.... Op 2 Mei 1946 luidde een regeringsverklaring: „de Nederlandse regering is bereid te erkennen, dat de Republiek Indonesia de facto gezag uitoefent over die delen van Java en Madoera, die niet behoren tot de door de geallieerde troepen beschermde arealen”. Op 16 April 1947 deelt de Nederlandse regering alle buitenlandse consuls te Batavia mede, dat de ondertekening van Linggadjadi geen erkenning de facto van de Indonesische Republiek betekent en deze er ook niet in ligt besloten.

Daar zit men ook thans nog middenin.... Tussen 14 en 20 Juli 1947 verwierf dr. van Mook de goedkeuring der Nederlandse regering voor een *beperkte* politionele actie op Java en Sumatra. Zodra die in gang was heeft, tussen 25 Juli en 3 Augustus 1947, dr. van Mook talrijke telegrammen naar Nederland gezonden om aan te tonen, dat men een *onbeperkte* actie moest voeren teneinde geheel Java en met name Djocja te bezetten....

Daar *blijft* men middenin.... Toen dr. van Mook in Nederland aankam verwachtte de gehele Ministerraad een krachtig pleidooi om zonder uitstel naar Djocja te gaan. Dr. van Mook pleitte echter *niet* voor het voortzetten der politionele actie... Er was in vele telegrammen uit Indië officieel verzekerd, dat de wapenstilstand op deze basis onhoudbaar was, daar de Nederlandse troepen de bevrijde gebieden niet duurzaam zouden kunnen beschermen. Thans wordt officieel verzekerd, dat deze bescherming *wel* mogelijk is.

Het aantal voorbeelden zou nog met vele vermeerderd kunnen worden. Is het een wonder, dat in Nederland vrijwel het gehele volk dit Indische beleid niet langer begrijpt en nauwelijks beproeft het te volgen? Is het een wonder, dat in Indië de bevolking der bevrijde gebieden het in vele gevallen niet aandurft met de Nederlanders samen te werken, omdat zij vreest straks weer prijsgegeven te worden aan de Republiek? Is het wonder, dat dr. van Mook zelf naar Amerika moest

tocht achter Batoe

Het prachtige altaar uit de Kloosterkerk bij Tjitioeroeg werd door extremisten kort en klein geslagen. De altaarsteen en de reliquien zijn verdwenen.

gaan om te volbrengen, wat aan de heer Van Kleffens blijkbaar niet mogelijk was, te weten het vestigen van enig begrip omtrent onze bedoelingen in Indië?

In Indië zelf heerst diepe bezorgdheid. Daar weet men, hoe wankel en labiel de verhoudingen zijn. Hoe de bevolking der bevrijde gebieden op Java en Sumatra in bange vrees leeft voor de terugkeer der terroristen van de Republiek. Hoe de in Indië geboren en gevestigde Nederlanders zich in angst en vreze afvragen, of zij ondanks alles overgeleverd zullen worden aan een Republiek, die hen tot „warga negara” — lees: pariahs — zou maken. Hoe de Chinezen zich nauwelijks tegen de Republiek durven keren, ondanks de tienduizenden slachtoffers van republikeinse brandstichters en extremisten, daar zij vrezen dat de Republiek toch als winnaar uit de strijd komt. Hoe onmogelijk het is, de productie der ondernemingen te herstellen, zolang het werkvolk schuw en de gehele positie onzeker blijft. Hoe klein tenslotte de macht is, die het bevrijde deel van Java en Madoera moet beschermen tegen de guerrillastrijders, de plunders, de rovers, de maraudeurs, de opgehitste fanatici, die de Republiek op ieder rustig burger loslaat.

Dat de Nederlandse regering voor een uitermate zware taak staat, erkent ieder. Dat thans de leiding der zaken ten departemente van Overzeesche Gebiedsdelen is toevertrouwd aan de minister-president brengt haar in andere sfeer. Dat de internationale bemoeiing met Indië ernstige problemen stelt, sinds men het niet heeft aangedurfd haar één week lang te frotsceren om geheel Java te bezetten, moet eveneens worden erkend. Wat men evenwel zo innig moet hopen, is dat de Regering - wier Regeringsverklaring van deze week niet de eerste is - thans ten langen leste een beleid van rechte lijnen vindt. Dat zij een rechte weg inslaat. En dat zij die rechte weg **BLIJFT VOLGEN**.

Het is die morgen een fantastisch gezicht. De stoutste droemen uit onze jongensjaren vinden hier hun verwezenlijking. Stel u voor: luttele huisjes, die spaarzaam uitkomen in de flarden ochtendmist welke de wind van de ruige kartelkammen der bergen, die het kleine dal hecht omknellen naar beneden blaast. Op de erven er voor is het een roerig mengmoes van geluiden. Stampende paardenhoeven, kakelende kippen, schreeuwende drijvers, bij knappende houtvuurtjes, kwebelende koelies, metaalgekliek van geweren, die gegrendeld worden, brokstukken om een bevel... één bonte warreling. Als je het uit de verte beziet, lijkt het een onwerkelijke droom, maar als je dichterbij komend, toegevoegd wordt in onvervalst Mokums: „Hé faoder, kaak uit waar je je straottengels zet” en je springt haastig opzij om het blikje met dampende thee niet omver te smijten, dan weet je weer dat het echt is. Dat al deze drukte en dit beweeg een reden hebben en een zeer goede. Dat dit niet een roman is, die je leest bij moeders pappot, maar een roman, die je beleeft, in de harde werkelijkheid. Zo vertelt de Indische soldatenkrant.

Want dit is geen kampeertocht, noch een ontdekkingsreis, het is een zware taak, die de jongens ver van huis voert, ver buiten de bewoonde en beschaafde wereld, buiten het bereik van elk comfort, dat het dagelijks leven geriefelijk kan maken. Het is een wild en hard leven, een tijd die in onze harten onuitwisbaar zijn sporen zal nalaten, onvergetelijke herinneringen. Er komt tekening in de chaos. De paarden worden opgezadeld en bepakt en in trein geformeerd. Soldaten in donkere camouflagekleeding marcheren in colonne op naar de hun aangewezen plaats.

Juist als de zon achter de Welirang vandaan komt, krijgt de Radioman van de voorste sectie het bevel door: „Langzaam voorwaarts!” In alle stilte zet de colonne zich in beweging op het fluisterend doorgegeven bericht. Zig-zag gaat het smalle rotspad, dat vochtig en glibberig is omhoog langs de rand van een diep ravijn, dat op het oog niets anders herbergt dan wat krijsende apen en een paar helblauw gekleurde vogels. Om ons heen is de geheimzinnige junglesfeer, de zwoele geur van rottend blad. Vreemd is het diffuus-groene licht, dat alle geluid schijnt op te slorpen. Slechts geschuifel van voeten, de hijgende adem van de man die voor je loopt en traag getik van druppels van blad op blad is hoorbaar. Steeds dieper dringen wij het oerwoud in, klauterend over omgevallen, vermolmd boomstammen, die overwoekerd zijn met fosforiserende zwammen en woekerplanten.

Steeds moeilijker wordt het pad en de voorste jongens moeten zich met kappessen een weg banen door de muur van groen. Een over de weg getuimeld rotsblok vormt een bijna onoverkomelijke hinderpaal en geleidelijk aan komt de gedachte in ons op, dat wij verdwaald zijn. In ieder geval is dit pad onbegaanbaar voor de paardentrein die achter ons komt. Ook de gids raakt de kluts kwijt en beweert nu eens dat wij in deze, dan weer in die richting moeten gaan. Als wij ten slotte op een plek komen, waar een bergstorting alles wat op een pad kan lijken, heeft weggevaagd, wordt halt gehouden. Een kleine verkenningspatrouille wordt uitgezonden. Ook deze patrouille loopt dood tegen een loodrechte rotswand, die honderden voeten boven ons uit torend.

Herman van de M.V.D. snuffelt, met de nieuwsgierigheid, die bij zijn vak past nog wat rond, ontdekt een spelonk en steekt er zijn neus in. Prompt zakt hij door zijn knieën met een raar gorgelend geluid. Severin rent er op of en sleept het slappe lichaam weg, zelf kokhalzend van de vergiftige zwaveldampen, die naar buiten stromen. Gelukkig is Warta, de hospik in de buurt en na tien minuten staat Herman weer op de been. Met een life-saver en een gikse klap op zijn schouder is de zaak weer gezond.

Het zoeken heeft de colonne enige kostbare uren opgehouden. Er is geen tijd te verliezen en voort gaat het weer over bospaden en rotsblokken, langs diepe ravijnen en door taalstruikgewas. „Toch is de Veluwe ook wel mooi!” vindt er één. En deze opmerking brengt een glunderlach op de vermoeide gezichten. Dan trekt de colonne voorbij. Een man... vijf meter ruimte. Een man... vijf meter ruimte. Gespannen turen de ogen naar de bomen, scherp luisteren de oren, eentonig klinkt de stem van Jaap de radioman, die als Puck 1 de verbinding onderhoudt met Puck. We laten de gehele stoet passeren, dampende paarden, zwetende koelies, commando-groep, weer opnieuw paarden en koelies en dan de achterhoede.

Voort gaan zij, steeds voorwaarts. Onze Koninklijke Landmacht, die ver van hun huis haar grote, zware taak verricht.

Maritieme Maskerade

Vier admirals,
geen vloot en
een onderzeeboot
van melassedrums...

Hoevel wij onze collega's van de marine der Repoebliek Indonesia meermalen in levende lijve hadden aanschouwd en meegemaakt, droeg de kennismaking tot dusver een ietwat koel en gedistingeerd karakter. Vooral gedistingeerd: we hielden ons gewoonlijk zowel letterlijk als figuurlijk op een afstand. Behalve dan die keer voor Sibolga, toen onze gastheren zo onvriendelijk waren om de sloep waarin wij waren gezeten op korte afstand lek te schieten. Maar ja, met enkele, laten we zeggen, „bloedneuzen“ aan hun zijde, was de rekening verffend en stonden we, wat ons betreft sans rancune, weer quitte...

Overal waar we met Harer Majesteits schepen op patrouille kwamen, was het tafereel hetzelfde: 'n wrak houten steigertje met een vlaggestok en een rood-witte vlag, niet te vergeten het onvermijdelijke Alri „hoofdkwartier“ en een schildwacht

in lange witte pantalon, gewapend met een geweer of een speer, naar gelang de post meer of minder belangrijk was.... Zo was het bij Grisee en Menari, het piratenest, van waaruit de passerende schepen regelmatig beschoten werden. Zo was het ook bij Pendjalai op het eiland Mendol aan de mond van de Kampar rivier. Bij Goenoeng-Sitoli op het eiland Nias en bij Sina-

bang op het eiland Simaloer. Of op Sumatra's Westkust bij Sibolga, Singkel en Tapatoean. En op de Moesi bij Oeban.

Ja, waar zijn wij al niet geweest op Java en Sumatra, waar de Alri (Angkatan Laoet Republik Indonesia, marine der Republiek) ergens een kleine vooruitgeschoven post en een douane-kantoor had. Soms werden we beschoten vanuit schuilhoeken en verborgen mitrailleur-opstellingen. Dan blaften onze automatische wapens of soms het kanon een woordje ten antwoord en was de sluipschietery gauw afgelopen. Want een Nederlands oorlogsschip kan nu eenmaal nooit of te nimmer straffeloos beschoten worden.... Andermaal werden wij alleen maar begluurd, zonder dat er een schot viel. Dat was meestal kort nadat zulk een post een gevoelige afstraffing had gekregen als prompte terechtwijzing voor het schieten op onze schepen.

Maar het gebeurde ook wel, dat de jongelui zich vergenoegden met het Nederlandse patrouillevaartuig brutaal en uitdagend aan te gapen, de armen zelfbewust, over de borst gekruist, de voeten wijd geplant, zo in de trant van „wie doet

ons wat“. Enkelen, die zo gelukkig waren een kijker te hebben bemachtigd uit de liquide boedel van Dai-Nippon, stonden met het oculair tegen de oogkassen geklemd, in martiale houdingen geleerd en gewichtig naar de voorbij varende kapal perang-belanda te turen.... Dit waren de „toffe jongens“ van de Alri, de jeunesse dorée van de republiek!

Aldus bleven wij altijd.... op een afstand: „wij condon bij malcander niet comen, het water was veel te diep....“

De „Gadja Moeda“

Linggadjati schonk ons de gelegenheid tot nadere kennismaking. Ter reede van Cheribon, waar de Commissie-Generaal, op 11 November 1946 uit Batavia per Catalina-vliegboot van de Marine Luchtvaart Dienst overgevlogen, zich op Hr. Ms. „Banckert“ had ingescheept, stonden wij plotsklaps neus-aan-neus met onze confrères van de Alri op haar „vlaggeschip“, de „Gadja Moeda“. Bien étonnés de nous trouver ensemble.

Het meest verwonderd van ons allen was vermoedelijk de Commandant van de „Banckert“, die in een kolonel van de Alri zijn vroegere bootsman herkende....

De jongelui van de „Gadja Moeda“, van wie sommigen mitrailleur patroonbanden à la bandoulière om hun schouders hadden gedrapeerd, poseerden in allerlei heroïsche houdingen, blijkbaar in de kinderlijke hoop daarmede het hoge gezelschap te imponeren.

Een Alri-show

De massale vlaggeparade, welke de Alri gedurende twee achtereenvolgende dagen encéneerde, telkens op het moment waarop de Commissie-Generaal uit Linggadjati te Cheribon terugkeerde, was te doorzichtig om niet te verraden, dat het slechts een show was.... Hetzelfde geldt voor het kennelijk tevoren ingestudeerde, frenetieke „Merdeka“ en „Brontak“-gebrul, waarop de Commissie-Generaal tijdens de rit door de straten van Cheribon met dreigend opgeheven vuisten en stokken werd vergast en dat onweerstaanbaar herinnerde aan de massa-hysterie van het „Sieg-Heil“ geroep in het voormalige Nazi-Duitsland....

Dit beeld kwam ons onlangs weer voor de geest, toen wij op 21 Juli j.l. aan de spits van een gemotoriseerde colonne Mariniers Sitoebondo binnentrokken. Als correspondent hadden wij ons ten doel gesteld, gedurende deze actie te zijn „een-marinier-onder-de-mariniers“, vooropgesteld dat het ons vanzelfsprekend niet zou gelukken de prestaties van deze terdege afgerichte en geofende keurtroepen te evenaren of zelfs maar te benaderen. Maar ook het streven op zichzelf leek ons schoon en daarbij hoopten wij onze gastheren het minst „in de weg te lopen“ bij deze militaire operatie, door in alles te doen evenals zij.

Zo zeer hadden wij ons ingeleefd in de onszelf toegemeten rol van Marinier, dat wij het niet eens meer gek vonden, toen wij op zeker ogenblik ergens buiten Sitoebondo eigenhandig een sergeant van de Alri gevangen namen!

De originele wijze waarop wij aldus met een „collega“ van de republikeinse marine

kennis maakten, mocht dan wel een aparte sensatie zijn, wat onze kennis omtrent de inwendige organisatie der Alri betreft, kwamen wij daarmee niet veel verder.

Onthullingen door een Duitser

Kort daarop bracht het toeval ons evenwel in aanraking met een Duitser, die bij de bezetting van Tegal was gevangen genomen. Deze jeugdige Germaan, die tijdens de oorlog met de U-219 vanuit Bordeaux via Kaap de Goede Hoop in Tandjong-Priok was aangekomen en gedurende de laatste anderhalf jaar een ondergeschikt baantje had bij de Angkatan Laoet Repoebliek Indonesia, deed ons enige interessante onthullingen omtrent deze in vele opzichten merkwaardige organisatie.

De U-219 behoorde tot het 1600—1800 ton metende type mijnenleggende onderzeeboten der Kriegsmarine en was onder bevel van Korvetten Kapitan Walter Burhagen naar het door de Jappen bezette Nederlands Indië gekomen met machineonderdelen voor Duitse onderzeeboten en kwikzilver om met de Jappen te ruilen tegen rubber en kinine.

De drie maanden lange reis, waarbij overdag voortdurend onder water moest worden gevaren om geallieerde schepen en vliegtuigen te ontwijken, was een matig genoeg. Bij aankomst in Tandjong Priok op 12 December 1944 moest de U-219 langdurig in repara-

tie. Deze werkzaamheden waren nog niet gereed, toen op 6 Mei 1945 gewapende Jappen verschenen, die vertelden dat Duitsland gecapituleerd had en zeiden dat de onderzeeboot volgens een tussen beide regeringen bestaande overeenkomst aan Japan moest worden overgedragen. Dit geschiedde. De 61 koppen tellende bemanning van de U-219 werd overgebracht naar een door de Duitse marine geoccupeerd gebouw aan de Telokbetongweg te Batavia. Na enkele dagen werden zij door de Kempeitai bedreigd, indien zij niet als instructeurs wilden optreden om de Jappen in het gebruik van de onderzeeboot in te wijden. Tezamen met 19 anderen werd onze zegsman, die de rang van majoor-machinist bekleedde, door zijn commandant voor deze instructie aangewezen.

Het zou te ver voeren in dit artikel uiteen te zetten, hoe hij naderhand in Tegal terecht kwam en in een smederij van de Alri werd tewerkgesteld, van waar het hem — volgens zijn verklaring — onmogelijk zou zijn geweest naar Nederlands gebied te komen om zich te melden. Omtrent zijn ervaringen vertelde hij het volgende.

Gouden Uniformknopen

Commandant van de Alri in Tegal was „kolonel” Darwis, die opviel door een luxueuse levenswijze: hij droeg uniformknopen van 22 karaats goud... Het was duidelijk, dat hij de weelde waarmee hij zich omringde onmogelijk van zijn Alri „katje” (gage — Red.) kon betalen. Na enige tijd was Darwis plotseling verdwenen. Het bleek, dat hij met zijn gehele Staf door de republikeinse politie was gearresteerd wegens een grote zwendel-affaire, waarbij hij in samenwerking met een Chinees ten eigen bate duizenden balen suiker naar Singapore zou hebben verkocht. Toen Darwis begreep, dat zijn rol was uitgespeeld en men hem op het spoor was, had hij vlug een aantal van zijn officieren een rang bevorderd en zichzelf tot admiraal gebombardeerd...

Het examen

Het technisch personeel van de Alri in Tegal telde ongeveer 180 man. Hier van waren er 73 officieren, een kleine honderd onderofficieren en slechts tien of vijftien manschappen.

Met die rangen was het zonderling gesteld. Omdat de te verlenen rang afhankelijk was van de vooropleiding, die de betrokkene voorgaf te hebben genoten, beweerde praktisch iedereen een inrichting van meer uitgebreid lager onderwijs of middelbaar onderwijs te hebben afgelopen. Hierop was niet de minste controle. De ontwikkeling van deze lieden was in het algemeen echter bedroevend, zoals bleek bij het „examen”, dat in Mei 1947 aan de „Hogere Marine Krijgsschool” te Djokja werd afgenomen. In een vertrouwelijk gesprek met onze zegsman vertelde een der examinatoren hiervan een typisch voorbeeld. Op de vraag, wie Mountbatten was, wist geen der kandidaten een juist antwoord te geven. Na een lange pijnlijke stilte waagde tenslotte een der meer pientere jongelui schuchter de veronderstelling te opperen, dat Lord Louis wellicht een der onderbevelhebbers van Nelson geweest was...

De technische kennis van onze zegsman bracht hem eens in een moeilijk parket, toen van hem werd verlangd voor de Alri een onderzeeboot te bouwen van... oude melasse-drums! Met moeite mocht het hem tenslotte gelukken zijn lastgevers ervan te overtuigen, dat voor de bouw van onderzeeboten deugdelijker materiaal wordt vereist, dan oude roestige vaten.

Vier Admiraals

Het hoofdkantoor van de Alri (wij zouden zeggen: Commandement der Zeemacht), de zogenaamde „Markas Besar Alri”, is gevestigd te Djokja en wordt geleid door 4 admiraals (Laksamana's). De „Allerhoogste” is admiraal Nasir, de Panglima Alri. Daarna komt admiraal Pardi, de Chef-Staf wiens plaatsvervanger admiraal Goenardi is. De laatste der „big shots” is admiraal Soemardjo, die hoofd is van hetgeen wij zouden noemen, de marine stoomvaart dienst. Admiraal Goenardi is gewezen sergeant-telegrafist van de Koninklijke Marine. Hij vertelde onze zegsman, dat hij als admiraal een tractement van 750 Roepia's per maand ontving. Voorts zou hij gezegd hebben, dat de vier in Djokja aanwezige admiraals deden wat zijzelf wilden, zodat er van enig systeem geen sprake was. Goenardi, die deze wanorde moede was, verkoos daarom meestal maar thuis te blijven.

De Markas Besar Alri is verdeeld in drie afdelingen, zogenaamde Pangkalan. Elke Pangkalan is onderverdeeld in een drietal havens. Pangkalan I was Probolinggo, Pasoeroean en Panaroekan; Pangkalan II Tjilatjap en nog twee andere havens aan de Zuidkust; terwijl Pangkalan III Cheribon, Tegal en Pekalongan omvatte.

De saboteur-„kolonel”

Commandant van Pangkalan III was een zekere Simandjoentak, een Batak, die kort voor de oorlog wegens sabotage bij de Koninklijke Marine in de gevangenis te Soerabaja zat en door de Jappen werd bevrijd. Bij de Alri bekleedde hij de rang van kolonel. Hoofd van de in Tegal gevestigde school voor „adelborsten” was de Padanger Adam met de rang van admiraal. Hij zou vroeger bij de Gouvernements Marine hebben gediend. Ongeveer voor de opmars der Nederlanders werd hij overgeplaatst naar Malang, waar hij hoofd van alle Alri-opleidingen zou worden.

Tractement uit verhuur van schepen

De „vloot” van de Alri in Tegal bestond uit één houten vaartuig van 250 ton, vijf van 60 ton en drie kleine motorboten. Deze schepen werden regelmatig verhuurd aan Chinezen, die handel dreven op Singapore. Door de aldus verkregen huurpenningen was de Alri in Tegal in staat tractement uit te betalen, waarvoor anders geen fondsen aanwezig waren.

De meeste officieren waren bewapend met een pistool, de manschappen hadden veelal geen wapens. In de kazerne waren ongeveer honderd Britse geweren. Verder was er in Tegal een auto, waarop een luchtafweermitrailleur was gemonteerd.

Onze zegsman mocht zich vrij in Tegal bewegen, echter met het uitdrukkelijke voorbehoud, dat hij zulks deed voor zijn eigen risico; het leven van een Europeaan kon niet worden gegarandeerd.

Corruptie, chantage en oligarchische verhoudingen kenmerkten het leven in de Alri-gemeenschap. Op geraffineerde wijze werd de Alri door haar eigen personeel met materialenzwendel opgelicht en bedrogen, waarbij als volgt werd te werk gegaan:

Een bepaalde afdeling had las-staafjes nodig en ontving deze van een andere afdeling in ruil voor tien blikken witkalk en

zoveel honderd bakstenen. Op zichzelf was zulk een ruiltransactie niet onregelmatig. Daarbij bleef het echter niet. Het bedrog begon bij de „verantwoording” door de betrokken afdelingen. De eerste afdeling boekte een uitgave van enige honderden roepia's voor de aanschaffing van bedoelde lasstaafjes, die echter in feite niet door aankoop maar door ruil verkregen waren. Voorts moest de afgestane hoeveelheid witkalk en bakstenen worden aangevuld, waarvoor opnieuw een bedrag als uitgave werd geboekt. De andere afdeling deed precies het omgekeerde, zodat de Alri dubbel werd opgelicht.

Een andere methode was het verkopen van Alri-materialen aan Chinezen om aan geld te komen. Vervolgens moesten deze goederen voor rekening van de Alri tegen twee- of driemaal hogere prijs worden terug gekocht.

Nu begon echter de pret eerst goed; doordat praktisch iedereen in dergelijke onfrisse zaakjes was betrokken, tierde de chantage welig op deze mestvaalt. Amat wist alles van Kromo en kon hem dus lustig afpersen, terwijl Kromo zich voor het geleden verlies schadeloos stelde door op zijn beurt Pawiro een rib uit te draaien. Zo zijn onze manieren....

Ltz. C. J. M. KRETSCHMER DE WILDE

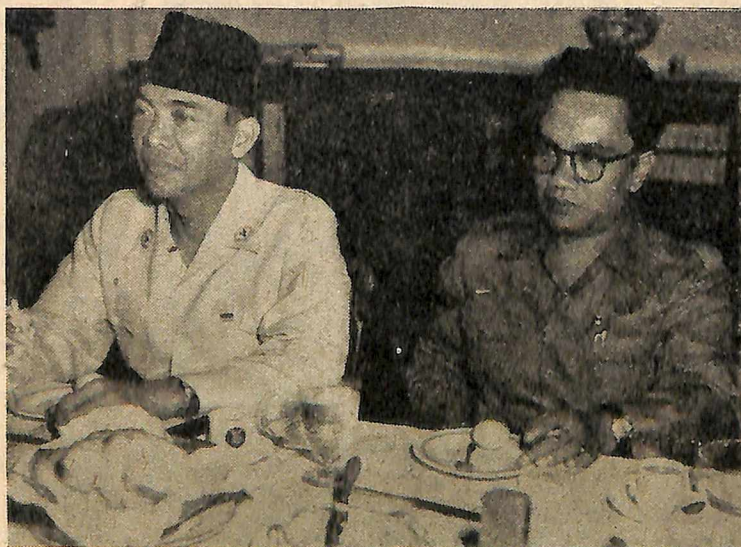
„Niet langer te tolereren...”

Een officiële woordvoerder van de Regeringsvoorlichtingsdienst heeft 26 Augustus onder meer het volgende gezegd:

„Het onverantwoordelijke republikeinse bestuur, dat zich thans weer veilig waant binnen het haar gelaten territoir, maant nog steeds tot ordeverstoring, vernietiging, moord en voortzetting van de strijd. Met zijn intimidatietactiek tracht het elke vorm van samenwerking te verhinderen; het streeft er naar de chaos te continueren, waarin het zich twee jaar lang reeds heeft verlustigd. Het acht de moordenaar een nationale held en maakt hem generaal-majoor. Het stuurt agenten uit met de opdracht zo groot mogelijke verwarring te stichten, opdat de republiek daardoor aan de wereld kan laten zien, dat de Nederlanders niet in staat zijn in de nieuw bezette gebieden orde en rust te handhaven.

„Heeft dr. van Mook niet gezegd, dat er orde en rust is in die gebieden, welke door de Nederlanders zijn bezet”, zo riep Radio-Djokja jl. Zondag uit en voegde er triomfantelijk aan toe: en toch knetteren de tommy-guns van de Indonesische, infiltratietroepen in Tegal, Semarang, Pekalongan, Pasoeroean!”

Dat is de wijze, waarop de republiek zich aan de „cease fire” houdt! Het moet iedereen duidelijk zijn, dat dit niet langer kan worden getolereerd. Het moet begrijpelijk zijn, dat Djokja vraagt om tegenmaatregelen. De machiavellistische methoden moeten eens en voorgoed worden uitgebannen. De moedwilligheid, waarmee de bevolking binnen en

De twee kameraden: „president Soekarno en „Minister-president” Sjarifoedin aanzittend aan het noenmaal, te Djocja op 11 Augustus aangeboden aan de Amerikaanse consul-generaal Foote.

buiten de republiek wordt opgeofferd aan de belangen van een groepje profiteurs, collaborateurs en diletanten, moet worden te niet gedaan.

De chaos, die op republikeins gebied heerste bestaat uiteraard in verhevigde mate in het territoir, waar thans de heren Soedirman en Soetomo aan de touwtjes trekken. Het gebied van hun activiteiten is verengd. Zij leggen zich daarom thans toe op een verhoogde intensiteit. Maar even goed als in Oost-Java, in West-Java, in Madoera en op Sumatra een volk leefde, dat moest worden verlost van deze plaag, zo leeft dat volk ook in Midden-Java, in de directe omgeving van Djokjakarta en Soerakarta en in de overgebleven gebieden op Sumatra. Djokjakarta maakt het iedere dag op overtuigender wijze duidelijk, dat het volledig onverantwoord is om dit volk nog langer onder haar bewind te laten. Deze pestbuil vergiftigt de geest van het volk en maakt het creëren van een normale samenleving te enen male onmogelijk.

„De Nederlandse regering heeft gemeend de politionele actie te kunnen localiseren. Iedere objectieve beoordelaar zal net echter duidelijk zijn, dat oij deze acties de zwaarste misdadigers nog niet zijn gepakt, dat zij integendeel met nog groter voortvarendheid hun werk voortzetten.

Niemand, die de situatie kent, zal er zich derhalve over verbazen, wanneer de regering er ten slotte toe zou besluiten aan dit roversnest een einde te maken. Integendeel”.

In het voetspoor

DER BEVRIJDE

Dat er op dit ogenblik delen van Java en Sumatra zijn, waar althans enigermate recht en rust en veiligheid hersteld zijn, is te danken aan de Nederlandse militairen.

Dat op dit ogenblik enige honderdduizenden Nederlanders, een goed miljoen Chinezen en miljoenen Indonesiërs op Java en Sumatra niet ten prooi vallen aan terreur en plundering, is te danken aan diezelfde Nederlandse militairen.

Van hun goede geest, en van hun harde werken, en van hun plichtsbetrachting, getuigen deze episoden, die wij verzamelden uit de laatste nummers van de Wapenbroeder.

Pematang-Siantar

Tegen half drie vertrekt de gemotoriseerde colonne uit Tebing-Tinggi, met als doel het op 45 km naar het Zuiden gelegen Pematang Siantar. Honderden Chinezen en vele Indonesiërs staan aan de uitgang van de plaats opgesteld en wuiven zowaar! Is er een duidelijker bewijs dat de bevolking dankbaar is dat de Nederlanders gekomen zijn?

Er volgt een supersnelle rit. Er wordt niet gestopt wanneer een schot uit het zijterrein of uit de greppels langs de weg op de colonne wordt afgegeven. Een zestal Indonesiërs bekoopt hun driestheid met de dood, die hun van de voorbij-snellende wagens wordt ingespoten. Een motor-ordonnans stopt bij de lijken en neemt de wapens van hen weg. Hij rijdt langs de voor de buit bestemde truck en reikt de wapens aan een van de daarop zittende mannen aan.

De bevolking is verrast door de snelle komst van onze troepen. Velen die langs de weg liepen hebben hun goederen, fietsen of karretjes in de steek gelaten en verschuilen zich in het zijterrein. Als zij van een van de wagens worden opgemerkt worden zij aangemaand langs de weg te gaan staan en niet bang te zijn. Het is voor onze troepen moeilijk om de vluchtende gewapende extremisten van civielen te onderscheiden; dit is eveneens het geval wanneer men iets ziet bewegen in het struikgewas. Vele bewoners zijn achter hun huisjes gevlucht, doch een groot aantal staat langs de weg en groet de voorbijrijdende mannen. Als overal elders waar onze troepen doortrokken, zijn tussen Tebing-Tinggi en Pematang Siantar erebogen aan beide zijden van de plaatsen aangebracht ter verwelkoming van vice-president Hatta, die — indien de Nederlanders iets later zouden zijn uitgebroken — een bezoek aan Noord-Sumatra zou hebben gebracht. Het „Selamat datang” bij het binnenrijden van elke plaats verwekt steeds opnieuw hilariteit onder de troe-

pen. De stemming is prachtig; gezellig converserend en grapjassend gaat het in de richting van de hoofdstad, die even na 16.00 uur bereikt wordt.

Aan de Zuidoosthoek van Siantar stopt de colonne. Onze troepen blijken nog geen verliezen te hebben. De pantserwagens worden op de vier zijden opgesteld. Van verscheidene kanten knallen sniperschoten. De infanterie klimt van de wagens en begeeft zich tussen de huizen en in het terrein. Men stelt de bevolking gerust en enige extremisten worden gevangen genomen.

Plotseling stort een zware regenbui neer. Enige huizen worden door de vluchtende republikeinen nog in brand gestoken, doch de regen zal het vuur doven. Zal deze gunstige factor, waarbij de regen dus ten gunste van ons werkt, er niet toe medewerken dat de onontwikkelde bevolking de republikeinse propaganda-fabel, dat de Nederlanders regenbezweerders in hun midden hebben, gelooft? Misschien! Maar het volk zal het door Luit.-Kolonel Sehersiaan uitgegeven „Kommunike nommer satoe”, waarin gezegd werd dat Medan voor de helft door de republikeinen bezet werd, zeker niet geloven en ook niet de republikeinse propaganda-leugens als zouden de Nederlanders de bossen in gevlucht zijn. Want thans rukken twee colonnes deze stad van het Oosten binnen. Er ontwikkelen zich enige kleinere gevechten en spoedig stromen tientallen gevangenen binnen. Nog wordt er hier en daar verzet geboden, doch in een minimum van tijd wordt de gehele stad bezet. In de gevangenis worden twee uit Medan ontvoerde Nederlandse militairen in goede gezondheid aangetroffen. Ook worden enige zelfbestuurders en hoge ambtenaren bevrijd, die sinds de proclamatie van de revolutie werden vastgehouden. Chinezen, Indonesiërs en Brits-Indiërs die door de republiek als „verdachte elemen-

Wat voor onze troepen ook een gewoonte werd: het opruimen van landmijnen, die met kwistige hand waren rondgestrooid.

ten” werden opgesloten, juichen de komst van onze troepen toe.

Pematang Siantar, Sumatra's bolwerk van de revolutie, wordt nagenoeg geheel intact genomen. De Chinese bevolking juicht en wuift. De grootste helft van de Indonesische bevolking heeft zich aan de evacuatie dwang van de extremisten onttrokken. Velen, die hun huisjes moesten verlaten, verscholen zich in ladangs en bosjes en keren, nadat de extremisten langs hen heen gevlucht zijn, naar de stad terug. Alle belangrijke gebouwen en installaties vallen onbeschadigd of slechts tijdelijk onbruikbaar in onze handen. Eén republikeinse kolonel en twee luitenant-kolonels kunnen niet meer vluchten en worden gegrepen. Verscheidene Japanners leggen het loodje. Twee Duitsers, gedurende de bezetting Jappencollaborateurs en na de revolutie collaborerend met de extremisten, worden gegrepen en opgesloten. De buit aan wapens en munitie is niet te overzien en steeds nog komt nieuwe buit binnen. Reeds duizend extremisten hebben zich tegen dat het donker wordt overgegeven.

De regen plast bij emmers vol uit de donkere hemel. Pematang Siantar is vol van het geluid van razende en gierende motoren. De infanteristen druipen van het nat doch doorzoeken onvermoeid huis na huis en kuil na kuil.

Als de nacht aanbreekt wordt geconsolideerd. De Nederlandse troepen op Noord-Sumatra kunnen rusten na een dag van ongekende grote successen. De voorposten bevinden zich thans op ruim 135 km van Medan. De republikeinse hoofdmacht is verslagen.

Dat alles komt op naam van de Ambonnezen, Timorezen, Menadonezen, Javanen, Chinezen en Nederlanders van het VIe Bataljon Infanterie, van de 1e Veldcie Genie, het 1e Eskadron Pantserwagens, van de M.L., van de Verbinding en alle kleinere hulpdiensten, die deelnamen aan de 90 km lange „run” voor Pematang Siantar, dat zonder verliezen onzerzijds werd genomen.

Oost Java

Over de snelle bezetting van geheel Oost-Java werd nog het volgende gemeld:

Onder het hoger bevel van Generaal De Bruyne heeft de Brigade onder de bezielende aanvoering van Kolonel Roelofs niet alleen door een verrassend snelle opmars in zeer korte tijd de havens en hoofdplaatsen bezet, de aanwezige voedselvoorraden grotendeels voor vernietiging veilig gesteld en fabrieken en spoorwagematerieel intact in handen gekregen, maar daarbij heeft zij tevens iets bereikt, wat voor de toekomstige verhouding van Nederland en Indië ontegenwoordig belangrijker is: zij heeft zich door de voorbeeldige houding van onze Mari-

niers de achting en het vertrouwen verworven van het goedwillende deel der Indonesische bevolking.

De volgende bijzonderheden werpen een schril licht op de terreur, welke door inheemse politieke verenigingen en strijdorganisaties op de bevolking werd uitgeoefend:

Alle werkers van fabrieken en ondernemingen werden gedwongen lid te worden van de Partai Boeroeh Indonesia (de arbeiderspartij). Voorts moet iedereen lid zijn van een gevechtseenheid of een politieke organisatie om te kunnen meedelen in de distributie van suiker en zout. Kleding is in het geheel niet verkrijgbaar. De praktijk is, dat alleen de hoofdkwartieren van politieke organisaties en militaire eenheden beschikken over de voedingsmiddelen, zodat deze goederen uitsluitend in bepaalde kringen rouleren. Handelaren kopen de goederen op van de republikeinse overheid. Niet erkende gevechtseenheden, de zogenaamde „badans“, nemen vervolgens veelal het voedsel in beslag om het aan andere organisaties te verkopen. Op deze wijze komen deze „badans“ aan geld. Het gevolg van deze toestand is, dat de bevolking verkommert van honger en gebrek.

In het hoofdkwartier van de Partai Komunis Indonesia te Djember — dat tussen twee haakjes door de bevolking volledig was geplunderd — troffen wij een hoeveelheid communistisch propaganda-materiaal aan, alsmede een aantal speldjes met het bekende sikkel- en hamer embleem: de schaduw van het communisme valt over Indonesië. Wij hebben zo'n vaag vermoeden, dat die hameren-sikkel eerder verantwoordelijk zijn voor de bedreiging van de vrede in Oost-Azië, dan het wettige gezag van Harer Majesteits Regering, zoals in bepaalde kringen weleens wordt beweerd.

Banjoemas

Vlieghaven Banjoemas was voor de oorlog een uitwijkhaven voor de luchtvaart in Ned. Indië. Het is een klein terrein met een vrij ongelijke grasmat ter lengte van 800 meter. Thans is het veld weer in onze handen en zo was het nodig dat de grondtroepen aanvulling kregen door de lucht.

C. 47 van het 19e Squadrón kreeg de opdracht voorraden af te werpen boven het vliegveld en vertrok van Kemajoran naar Banjoemas. De eerste kisten gooiden hun lading af en keerden terug. Eén kist was er, die niet direct afwierp, die rond bleef cirkelen, laag over kwam, nog eens terug keerde, alsof de bemanning niet precies wist wat te doen. De mannen op het veld keken met belangstelling toe en verwachtten iedere keer de lading aan de parachute naar beneden te zien komen.

Daar kwam het vliegtuig weer aan, een wijde boog, het landingsgestel kwam naar buiten, de kist zakte en zakte, en precies op het begin van de strip zette de piloot het met een prima driepuntslanding op de grond. De C 47 stootte door; de remmen aan en nog voor het eind van de 800 meter draaide hij om en kwam kalm naar de wachtende mannen taxiën.

En dat was het begin. Want toen de volgende crews hun collega's aan de grond zagen konden zij dit er niet bij laten zitten en in een minimum van tijd was het een enorme drukte op het kleine veldje. Dertien Dakota's stonden er in een oogwenk keurig naast elkaar gepar-

Het wel-verdiende en wel-nodige bad in de kali.

keerd en de grondtroepen begonnen enthousiast de spullen er uit te halen.

Zo werd Banjoemas een gezellig veldje, waar de kippen en eieren goedkoop waren, waar de bevolking vriendelijk was, maar slecht in de kleren zat en waar je met een oud hemd wonderen kon verrichten. De omliggende kampongs stroomden leeg toen de C 47's naar beneden kwamen en dagen lang zat de bevolking gehurkt langs 't veld en bekeek met ontzag en bewondering deze show van 't 19e.

Kompenie datang

Er is één bataljon bij de Nederlandse troepen op Noord-Sumatra, waarvan de naam over veler lippen is gekomen en meestal in één adem met namen als Terdjoen, Bindjai, Koeala, Pantei Tjermin, Perbaengan, Tebing Tinggi en Pematang Siantar. Het is het bataljon van Ambonnezen, Timorezen, Menadonezen, Javanen en Nederlanders, dat de aandacht op zich vestigde tijdens de grote extremisten-aanval in de nacht van 15 op 16 Februari j.l. in de Westsector van Medan. In de afgelopen week trok het aan de spits van de Nederlandse colonnes, die de wegen naar het Westen en het Oosten op reden. Dit bataljon heeft een zware taak gehad, want het brak door de republikeinse verdediging bij Terdjoen en landde later bij Pantei Tjermin om van daar uit binnen enkele uren al lopende Perbaengan te bezetten. Het rukte verrassend snel op naar Tebing Tinggi en Pematang Siantar, waardoor brandstichting en plundering door misdadige Indonesische elementen werden

voorkomen, aan de bevolking gedwongen evacuatie en de daaruit voortvloeiende ellende werden bespaard en beide grote plaatsen met een minimum aan bloedvergieten worden genomen.

De mannen van het Medan-bataljon hadden reden de republikeinse — Japansgetrainde — benden te haten, want zij verloren vele familieleden door de moordlustige Laskars; velen van hun vrouwen en kinderen zitten thans nog opgesloten in binnenlandse interneringskampen. Toch was hun strijd waardig en menselijk.

Overal waar zij binnentrokken kregen de extremisten ruimschoots de kans de wapens neer te leggen, ofschoon verraderlijke elementen, waaronder Japanse, het toepassen van „keloear“-methode niet steeds even aantrekkelijk maakten. Welk een goede verstandhouding ontstond er niet onmiddellijk op vele plaatsen tussen de bevolking en de „kompenie“! Als het volk na de bezetting van een plaats uit zijn schuilplaatsen te voorschijn kwam en verhaalde van de schanddaden van de vluchtende extremisten, waren het de Ambonnezen, Timorezen, Javanen en Menadonezen die hun zakken het binnenste buiten keerden en de kinderen met lekkernijen overlaadden.

En dan was er gelach en geluk, overal in het eens zo vredige land van Noord-Sumatra. Er heerst een grote kameraadschap tussen deze jongens. Vraag hun niet waarom, vraag hun ook niet waarom zij soldaat werden. Men ziet het wanneer men samen met hen optrekt, doch het is niet onder woorden te brengen. Er is een elkaar begripen, er is begrip voor de moeilijkheden en noden van de bevrijde (een ander woord is er niet) bevolking. Wellicht nergens kwam de menslievendheid van de inheemse militairen beter tot uitdrukking dan bij de evacuatie van het door een misdadige extremistenbende zo zwaar geteisterde Koeala. De jongens sleepten met kinderen op hun armen en hielpen oudjes op de wagens. Zij haalden de republikeinse hoofdkwartieren leeg voor de getroffen; balen rijst werden op de wagens van de evacué's geladen: „Kompenie kasi“. De „kompenie“ heeft het volk op Noord-Sumatra heel veel geschonken, niet in het minst de bevrijding van terreur en angst en de belofte van een betere en gelukkiger tijd.

Als de versperringen wat zwaarder waren kwamen de bulldozers er bij te pas.

Vrijpassen

Van officiële zijde wordt gemeld: De terreur brengt een van de vele republikeinse groepen geld in het laatje. In het Lemahabangse ten Noorden van Tjikampek, verkoopt de Partai Tani Indonesië (P.T.I.) ofwel Boerenpartij-lidmaatschapskaarten en insignes aan de bevolking tegen betaling van 7 Republikeinse guldens. Door het bezit van een dergelijk bewijs kan men aantonen, dat men geen Nica-medewerker is en aldus hoopt men enige bescherming te hebben tegen brandschatting door republikeinse benden. Ook in het Bantamse worden soortgelijke passen verkocht. De prijs is daar 4½ roepiah.

Bezoek aan Britse clubs

Aneta verneemt, dat in verband met het gesloten verklaaren van de clubs van de Britse strijdkrachten te Singapore (de z.g. N.A.A.F.I.-clubs) voor officieren en militairen beneden die rang van de Koninklijke Landmacht en van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger van hoge Nederlandse militaire zijde de wens is te kennen gegeven dat geen Nederlandse militairen vrijwillig Britse clubs in Indonesië bezoeken.

Twee bekende namen

Oud-Bandoengers, en vele anderen, zullen belang stellen in het volgende bericht uit Bandoeng:

Het was 30 Augustus voor de bekende banketbakkerij „Hazes“ aan de Tamblongweg de dag, dat zij van nu af haar bedrijf weer geregeld voortzet, om haar oude traditie van volledige Hollandse banketbakkerij in Indië, weer te handhaven. Van 1921 af kon Bandoeng van haar producten profiteren, welke niet alleen bestonden uit allerlei soorten gebak en theebanket, maar ook alles op het gebied van chocolade en suikerwerken. Wat voordien uitsluitend uit Holland moest komen, werd door haar ook hier aangemaakt tot zelfs gomballen en vruchtenkoekjes toe.

Een andere oude bekende, de firma „Bogerijen“ aan de Braga maakte van de Koninginnedag gebruik om haar platje te heropenen, dat lang leeg moest staan, met een trieste hoop stoelen en tafels in plaats van goedverterende gasten, zoals wij dit van Bogerijen gewend waren. Maar ook hierin kent men de onoverwinnelijke oud-Ban-

doengse geest. Bogerijen staat weer en heeft het recht te hopen dat Bandoeng dit aangename plekje aan de Braga niet over het hoofd zal zien....

Een legerbericht

Het legerbericht van één enkele dag — begin September — zegt méér dan ieder commentaar. Het is te betreuren, dat de officiële Indische legercommuniqués niet dagelijks volledig in Nederland gepubliceerd zijn....

Dit van 5 September spreekt in zijn sobere bewoordingen een verschrikkelijke taal.

De TRI, het onder auspiciën van Djokja opgerichte „Front Anti-Imperialisme“, de TRIP (Studentenleger) en de verschillende andere republikeinse strijdorganisaties trachten door vernieling en misdaad de toenemende constructieve samenwerking tussen de Indonesiërs in de bevrijde gebieden en de Nederlandse autoriteiten tegen te gaan.

Ten Westen van Cheribon te Palimanan en Gedoenghoeloes werd de bevolking geterroriseerd; in laatstgenoemde plaats werd een kind vermoord en een huis in brand gestoken. Ten Zuiden van Palimanan werd een loyale bestuurs-ambtenaar ontvoerd, nabij Soetawangi werden handelaars en pasargangers gemolesteerd.

Gevalen van roof, brandstichting en moedwillige vernieling deden zich voor ten Noord-Oosten van Tjibaroesa; ten Zuid-Oosten van Djatibarang werden woningen van Chinezen en rijstpellerijen in de as gelegd. De suikerfabriek Paroengdjaja in het regentschap Madjalengka werd in brand gestoken.

De TRI sloot de sluizen te Watoedakon, waardoor talloze sawahs droog kwamen te liggen en niet beplant kunnen worden, hetgeen een ernstig nadeel is voor de voedselsituatie van de bevolking in het gebied ten Westen van Modjokerto.

In de omgeving van Loemadjang en Sito-bondo zijn bruggen en telefoonlijnen vernield. In Loemadjang gingen de woningen van 8 Indonesische politie-mannen, die zich in dienst van de Nederlanders hadden gesteld, in vlammen op. Nabij deze plaats werd een station in brand gestoken, terwijl gepoogd werd, een Indonesiër, die vroeger in het K.N.I.L. heeft gediend, te ontvoeren. De oud-KNIL-militair ontkwam, maar zijn woning werd leeggeroofd.

Een ongeregelde bende beroofde de be-

volking van Kaliredjo, ten Zuid-Oosten van Bangil. In Pasoeroean werd een poging tot brandstichting in een vrachtwagenpark ontdekt.

De republikeinse commissaris van politie te Malang, die voortvluchtig is, spoorde in een brief het Indonesische politie-personeel aan, hun werk neer te leggen. Het verkeer van de bevolking in de omgeving van Malang met de stad zelf wordt door de TRI gehinderd. Nabij Batoe werden 19 vrouwen en kinderen ontvoerd, omdat zij vruchten hadden verkocht aan Nederlandse militairen. Door middel van affiches wordt de bevolking hier gewaarschuwd, dat samenwerking met de Nederlanders zal worden gestraft. Uit Songgokerto, 2 km ten Noord-Westen van Batoe, is een Nederlands gezin ontvoerd.

Onder leiding van een hadji zijn de Chinese inwoners van Asembagoes afgevoerd in Zuidelijke richting.

De kampong Sibraja ten Oosten van Kabandjahe is platgebrand. In een kampong ten Westen van Tandjong Poera werden de bezittingen van Indonesische burgers geroofd. Acht km ten Noorden van Kisaran werd de auto van de assistent-resident beschoten, waarbij twee burgers werden gewond.

In Lahat werden twee burgers ontvoerd.

Dit is alles slechts een bloemlezing uit de republikeinse vijandelijkheden in de bevrijde gebieden, gedurende de laatste 2 dagen van Augustus en op 1 September, dus ruim drie weken na het bevel tot staking van alle vijandelijkheden.

Al deze gewelddaden ten spijt, vinden de bevelen van de republikeinse leiders in de bevrijde gebieden geleidelijk minder gehoor en in vele gevallen leverde de bevolking pemoeda's en andere gevaarlijke elementen aan de Nederlandse militairen uit.

De soldaat en zijn sigaret

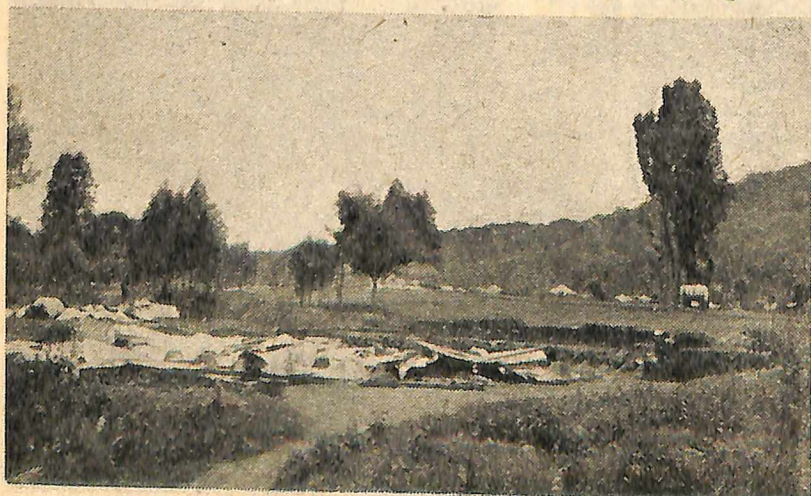
„Sigaretten plenty“, zeiden de jongens die „Cheribon zo juist bezet hadden. „Nu mag Welfare desnoods een beetje te laat zijn met zijn rantsoen“.

Welfare heeft deze opmerking maar niet au serieux genomen, ook niet toen de jongens verder opgerukt waren naar Tjilatjap en Banoemas en met hetzelfde enthousiasme „Ma'moer“, „Abadi“, „Double Eagle“ en „Daulat“ bleven smoken.

„Die Daulats zijn niet slechter dan Cresta“, hoorde ik Jan Felthuis beweren. Of dat overtuiging, ironie of schampere critiek was, kon ik niet direct weten. Het is een feit dat de jongens aan het front minder kankeren dan die in de stad, maar waar het sigaretten aangaat hebben ze dezelfde opinie over Cresta en Midway.

Inderdaad ze smaakten niet gek. De naam mocht dan wel wat republikeins zijn, het product benaderde nagenoeg het product dat de BAT in Soerabaja onder de naam „Cresta“ op de markt brengt.

In het sigaretten-rantsoen van September nu, zal een gedeelte van de local-made versterking uit „Daulat“ bestaan. Het oordeel over deze pelopper-sigaret zal waarschijnlijk al geveld zijn, voor ze verstrekt is, maar dat is niet alleen met sigaretten zo! Welfare heeft andere zorgen aan het hoofd, die ook zeer belangrijk zijn. Na de actie is het distributie-gebied enorm vergroot. Talrijke zielen meer moeten worden verzorgd, de

Zó vonden onze troepen de eens welvarende desa Soember-Brantas boven Malang.

ERLEI

productie van fabrieken moest worden opgevoerd. Als jullie nu beweren dat Welfare niets met burger-verzorging te maken heeft, dan klopt dat, maar jullie vergeten dan dat verschillende fabrieken en leger en burgerij voorzien: o.a. de BAT-fabrieken.

Daarom rekende Welfare het tot een buitenkansje dat het op de 10.000.000 Daulats in Cheribon, vervaardigd door de BAT-fabriek aldaar, beslag kon leggen (lees: overnemen van Economische Zaken). Dit betekende een tijdelijk lichtpuntje in de altijd precaire sigaretten-situatie.

De verpakking van de Daulat ziet er abominabel uit. Oud Janans krantenpapier, geen binnen- of buitenverpakking, alleen een banderol, maar die is dan ook het beschouwen wel waard. Daarop staat namelijk in het Indonesisch dat de „Daulat” is vervaardigd ter gelegenheid van de herdenking aan het 2-iarig bestaan van de Republiek op 17 Augustus 1947. Een pakje van 20 zou 4 roepia moeten onbrengen en het geld waarschijnlijk gebruikt worden voor militaire doeleinden.

„Daulat” betekent „soverein” of „sovereiniteit”. Zoals meer in het Indonesisch voorkomt heeft ook dit woord een dubbele betekenis. Daulat betekent ook roven, zich toe eisen. Welke van de twee de Republiek nu bedoeld heeft?

Een dubbeltje kan soms heel raar rollen, in dit geval: een sigaret wordt soms niet opgerookt door degene die hem gerold heeft.

Wat hebben jullie nu nog op de Daulat tezen? Dat het weer een pelopper is? Wij ook.

Gezinshereniging bij verlof

Betreffende gezinshereniging bij recuperatie verloven, wordt door het hoofdkantoor van de Immigratiedienst te Batavia het volgende medegedeeld. Tot dusver is de gedragslijn geweest, dat aanvragen om gezinshereniging eerst kunnen ingediend na de terugkeer hier te lande.

Bij nadere overweging zijn er termen gevonden een enigszins gunstiger regeling te treffen voor die personen, die na de Japanse capitulatie hier te lande zonder evacuatieverlof hebben doorgewerkt, en die eerst kortelings of in de komende maanden in het genot van een recuperatie-verlof van enkele maanden zijn gesteld.

Het wordt aan deze categorie van personen toegestaan hun aanvraagformulieren reeds in te dienen kort voor hun vertrek naar Nederland (uiteraard vergezeld van de gebruikelijke huisvestingverklaring, alsmede van een gewaarmerkt afschrift van hun verlofsbesluit) waardoor hun wachttijd voor gezinshereniging met enige maanden wordt ingekort.

Dit betekent uiteraard niet, dat zij na omekomst van het recuperatie-verlof tegelijk met hun gezin kunnen terugkeren.

Het betekent slechts, dat door deze nieuwe werkwijze ten behoeve van bovenbedoelde groep van werkers een redelijke faciliteit wordt geschapen tengevolge waarvan zij voor de overkomst van hun gezin in zekere zin en in een bepaalde vorm enige voorrang genieten.

Deze prioriteit komt automatisch te vervallen indien de betrokken werker — om welke reden ook — langer in Nederland blijft dan de tijd waarvoor hem het verlof is toegestaan.

Teneinde degenen van deze groep, die thans reeds met een recuperatie-verlof als bedoeld buiten Nederl.-Indië vertoeven een gelijke behandeling deelachtig te doen worden, zal de verkorting van de wachttijd worden bereikt door hun, na hun terugkeer hier te lande, na ontvangst van hun aanvraagformulieren om gezinshereniging een tussen-nummer te geven, corresponderende met de datum van hun vertrek met verlof.

Liquidatie-Commissie voor Republikeinse Kantoren

Drie-en-twintig dagen na de inzetten van de politionele actie in Batavia, heeft de lt. G.G. bij schrijven van 14 Augustus 1947 bepaald, dat de republikeinse ministeries en/of diensten ophouden te bestaan, aldus de „Sin Po”. Naar aanleiding hiervan heeft de Nederlandse regering besloten, dat de republikeinse verantwoordelijke autoriteiten een Liquidatiecommissie in het leven zullen roepen en als bestuursleden aan te wijzen de heren mr. R. Soewandi, ir R. P. Soerachman Tjokrohadi Soerjo en ir R. Ng. Sosrokoesomo. De commissie heeft tot taak contact te zoeken met de departementen van economische zaken en financiën, nl. twee instellingen, welke verantwoordelijk zijn voor de inventarisatie en de financiën der republikeinse ministeries en diensten hier ter stede.

De rapporten hebben betrekking op de inventarisatie, debiteuren en crediteuren, claims enz., regeringsaangelegenheden zowel als particuliere, zijn aan deze liquidatiecommissie opgedragen.

Een gedeelte van de goederen van het

ministerie van welvaart kan aangewend worden voor de levensbehoeften van de republikeinse ambtenaren, waarvan het aantal 23.000 bedraagt, en wanneer men het nodig oordeelt is het ook toegestaan de financiën aan te spreken.

De gelden van de republiek zijn in het algemeen door de regering voorlopig geblokkeerd, terwijl de thesaurie deze kwestie regelt.

„Droppings” bij de vuurlinie

Een medewerker „te velde” schrijft ons uit een plaats, die ergens ver vooruitgeschoven ligt. Weliswaar behoort die plaats tot het officieel door de Nederlandse troepen bezette gebied, maar de extremisten tieren er zo welig, dat men gerust van „de vuurlinie” kan spreken. Hier volgt het verhaal:

„Zeker een leuke band” is de veronderstelling van Lt. H. van Anrooy uit Veenendaal, terwijl we gezapig zitten te wachten op de Dakota's, die ons zullen voorzien van voedsel en benzine. Lt. v. Anrooy is van 14 R.I., waar hij zo'n dropping al eens eerder „bij de hand” heeft gehad, hij legde de T-balk uit met 300 m verder de witte strip om de droppingsplaats aan te duiden.

„Fijn race-terrein hier, luit”, vindt wachtmeester Fortier, en vermoed gaan onze ogen over de droge reeds geoogste sawah's, die op de luchtfoto van Garoet als „Race-terrein” staan aangegeven. Rice for India.

„Daar komt de bruid”, begint er een te zingen. We schieten overeind en waarempel, daar komt een zilveren vogel, gevolgd door een tweede... Ze zakken en draaien een herkenning rondje. We zwaaien: ja hier!!

Hierzo, ze doen de luiken al open. Je kunt het duidelijk zien. Nog een rondje, en dan, laag en vlakbij, duwen twee jongens, daar binnen in die vogel, drie pakken naar buiten. Zij tuimelen omlaag, met een losse zwaai schieten de parachutes los, en ze schommelen nonchalant naar omlaag; dan raken ze de grond.

„Of het niks is”, meent een lange korporaal, die direct wil gaan kijken, maar tijdens de dropping mag niemand het terrein op.

We kijken de toestellen na. Regelmatig draaien ze om onze hoofden, en precies op dezelfde plaats laten ze hun welkome lading vallen. Noodrantsoenen, sigaretten, benzine. Bijna alles komt onbeschadigd terecht.

Als de Dakota's verdwijnen, nadat we de bemanningen hartelijk hebben toegezwaaid, blijken er slechts enkele benzinedrums lek.

„Ze mogen nog eens komen”, zegt er een.

„Ga jij de kolonel maar bedanken”, is het antwoord....

Malang: hier woonden eens Chinezen....

Thans 350 jaar geleden....

In 1597... Het was in dat jaar, thans juist drie en een halve eeuw geleden, dat op een zomerdag negen-entachtig man, aan boord van twee schepen en een jacht, de vaderlandse kust weer uit de grauwe nevels zagen opdoemen. Na een afwezigheid van 28 maanden zagen zij tussen de kartellijnen van Texel's en Noord-Holland's

duinen zich het wijde Marsdiep openen, als een wijde poort tot Holland's hart.

Van de 249 Hollandse mannen, die op 2 April 1595 van Texel's ree de grote sprong naar het onbekende Zuiden hadden gewaagd, kwamen er in 1597 maar 89 terug.

1597.... een weinig genoemd jaar uit onze aan jaartallen zo rijke geschiedenis. Maar het jaar, waarin de eerste der talloze banden werd gelegd, die voor de komende drie en een halve eeuw — zij het aanvankelijk ook louter uit commerciële overwegingen — het kleine landje aan de Noordzee immer hechter zouden verbinden met het groene eilandenrijk daar in de Zuidelijke tropenzeeën.

Het kan zijn nut hebben bij de voorgeschiedenis van deze Eerste Schipvaart, welke in 1597 haar zo succesvolle bekroning vond, een ogenblikje stil te staan.

Het in de laatste jaren der 16e eeuw bestaande verlangen onzer voorvaderen naar Oost-Indië te varen, had met het voornemen daar volksplantingen of koloniën te stichten aanvankelijk niets uit te staan. Hetgeen men wenste waren slechts de voordelen van de rechtstreekse handel op deze, de zo veel-begeerde specerijen leverende landen, kostbare producten (bij het lage peil der toenmalige interne geneeskunde ook veelvuldig als panacé tegen alle mogelijke kwalen gebezigd), waarvan tot dusver het monopolie in Portugese handen berustte. Afgezien nog van het verlangen, de aan rechtstreekse handel verbonden voordelen in eigen schoot te doen vallen, werd het varen op Lissabon, nadat deze stad in 1580 door de gehate Hertog van Alva voor Spanje was veroverd, voor de onzen ook wel een wat erg gewaagde onderneming. Dit alles vormde een prikkel te meer, zich uit te rusten voor eigen vaart op Indië. Daarbij kwam nog, dat juist in deze jaren enige landgenoten, die in Portugese dienst op Indië hadden gevaren, naar het Vaderland waren teruggekeerd en waarvan de twee bekendste, Jan Huygen van Linschoten uit Haarlem en Dirck Gerritszoon Pomp, alias Dirck China, uit Enkhuizen, hun ervaringen zo aangaande de te volgen koersen als de toestanden in het Oosten en de handel aldaar bij monde en geschrifte bekend maakten, hetgeen „tot vorderinghe van een Hollandse reyse" uiteraard wel zeer van pas kwam.

Zo er in de Lage Landen dan ook ooit een in brede kringen levende belangstelling voor Indië heeft bestaan, dan is het wel in dit laatste decennium der 16e eeuw geweest. Allerwege in den lande ging de spraak over de Indië, in de kringen der gezeten kooplieden als in de kroegen van Janmaat en weldra zullen ter bereiking van het grote doel de eersten hun geld, de laatsten hun gezondheid en leven wagen.

Ook in ander opzicht was ons land zo omstreeks de overgang van de 16e op de 17e eeuw trouwens voor een dergelijke grootse onderneming rijp te achten, waar het met de ondernemingslust en expansiedrang hier te lande in die dagen dusdanig gesteld was, dat, naar de kernachtige getuigenis van een tijdgenoot, „de wasdom aan alle kanten uytbarst: d' een loopt in Vranckrijk of schickt sijn gelt aldaer, d' ander na Engelant, Duytslant, Oostlant, Denemarcken ende Sweden, ja zelfs de openbare vijanden werden van de uytbarstende overvloed gestijft".

De drie eerste reizen (in 1594 en '95), welke tot doel hadden het eilandenrijk langs Europa's Noordkust te bereiken, waren, zoals bekend, tot mislukken gedoemd. Vóórdat deze stoutmoedige pogingen „benoord-oosten om", aan twee waarvan de bovengenoemde Van Linschoten persoonlijk deelnam, echter nog gedaan waren, hadden reeds in 1592 de Amsterdamse kooplieden Reynier Pauw, Hendrick Hudde en Jan Janszoon Caerel de koppen bijeen gestoken met het doel een onderneming om de Kaap voor te bereiden. Met de bedoeling zich onopvallend de nog ontbrekende gegevens over de Indiëvaart te verschaffen, werd een neef van eerstgenoemde, een zekere Cornelis de Houtman, vergezeld van zijn jongere broer Frederick, als handelsagent „op secrete informatie" naar

Lissabon gezonden, waarvan hij in de aanvang van 1594 stellig met het nodige zal zijn thuisgekomen, waaronder het gegeven, dat Portugal in hollend tempo achteruitging en eigenlijk toch reeds een zieltogend land was geworden, zeker niet het minst belangrijke zal zijn geweest. De Amsterdamse plannenmakers (inmiddels tot 9 man aangegroeid) hadden ondertussen in het zelfde jaar een kapitaal van f 290.000 bijeen gebracht en in het huis van de wijnverkoper Martin Spil in de Warmoesstraat, waar men geregeld bijeenkwam — zodoende dit perceel tot de eigenlijke bakermat van Nederland's Overzeese Rijk makend — gezamenlijk de Compagnie van Verre opgericht, welke, met het doel „de continuele overlaster van de Spaengiaerden te ontvlieden, ende de Specerijen, Droogherijen, Coopmanschappen, daer van den Stapel in Spaengien is, alhier te brenghen", een viertal schepen uitrustte. De 2e April 1595 is deze kleine vloot met een bemanning van 249 koppen tenslotte van de Texelse ree „inden name Gods tseijl gegaen", om de voorgenomen reis tot ere en dienst van het Vaderland en, waarlijk niet het minst belangrijke, tot „ons eygen profijt" te volbrengen.

Het verloop van deze eerste, onder leiding van de reeds genoemde De Houtman staande tocht, moge voldoende bekend worden geacht. Na een moeizame reis, gekenmerkt door „grote tormenten ende verdriet" en gedurende welke een dieet van niet veel meer dan „stinckent water met wormen ende quae beschuyt" menig schepeling aan de gevreesde scheurbuik deed bezwijken, kon men eindelijk de 23ste Juni van het volgende jaar, 455 dagen na het vertrek uit Patria, voor de stad Bantam in West-Java het anker laten vallen. Het verkeer met „die van Bantam" was aanvankelijk zeer vriendschappelijk en de 3e Juli 1596 kon de voortvarende De Houtman de Rijksbestierder van het Bantamse Rijk zelfs overhalen een contract te sluiten, waarin beide partijen zich, op straffe van voor „onedele ende troulose menschen" te worden gehouden, tot een „gestadighe ligue van vruntschap ende verbontenis verplichtten". Al spoedig werd deze gunstige verhouding echter van die aard, dat de ankers moesten worden gelicht en men naar elders op Java koers zette. Aangezien echter allerwegen de ontvangst — met uitzondering van Bali — van een nauw verholen vijandigheid blijk gaf en men eens zelfs een overval had te verduren, besloot men tenslotte de 26e Februari 1597 de terugreis naar Patria wederom te aanvaren, waar men „nae veel verdriets ende peryckelen", zoals we reeds zagen na een afwezigheid van bijna 2½ jaar en met een tot 89 koppen (waarvan er even na aankomst nog een achttal zou overlijden) teruggebrachte bemanning de 14e Augustus 1597 het Marsdiep weer binnenliep.

Door tal van oorzaken zijn in commercieel opzicht (en daar was het toch om begonnen) de directe resultaten van deze eerste Nederlandse vaart om de Kaap teleurstellend geweest, waar handelsproducten slechts in geringe hoeveelheid werden verkregen. Maar ook nu liet men zich niet ontmoedigen, waar tegelijkertijd toch ook veel bereikt was: voor het eerst had immers een Nederlandse vloot de tocht naar Indië en terug op eigen gelegenheid volbracht en daarmee de weg voor volgende ondernemingen gebaad. Zou het — zo begon men zich ernstig af te vragen — niet mogelijk zijn, zich een plaats onder de Indische zon te verzekeren?

De geschiedenis heeft geleerd, dat op deze vraag een bevstigend antwoord kon worden gegeven!

Het handhaven van de banden, in 3½ eeuw gesmeed, kan, mits aangepast aan de gewijzigde verhoudingen, beide volken slechts tot voordeel strekken.

W. A. BRAASEM.

De trouwe VUURTORENWACHTER

De vuurtorenwachter van Cheribon genaamd Natoeng, kreeg in Maart 1942 van de Hoofdinspecteur der Kustverlichting order het „relais“ (instrument voor het periodiek laten lichten) van zijn vuurtoren zo mogelijk te bewaren, maar het anders te vernietigen, opdat het de Japanner niet in handen zou vallen, aldus vertelt Jan Reesing in de Transport Courant. Er mocht niet de minste kans zijn, dat de vijand de toren zou kunnen gebruiken, zodat Natoeng aangeraden werd, alleen in het geval, dat hij absoluut zeker was, dat hij het relais jarenlang zou kunnen verstoppen, het niet te vernietigen.

Reeds was een ander licht in de buurt, Goenoeng Djati, door ons leger onbruikbaar gemaakt.

Nog had de vijand de landing bij Indramajoe niet uitgevoerd en nog was ons leger te Cheribon, toen Natoeng heimelijk het relais weghaalde, zonder er iemand wat van te zeggen en het onder een hoop vuil in een goedang bij zijn huis, Kampong Pagongan 680 Cheribon, verstopte.

De overweldigder landde en Natoeng werd uit de haven weggestuurd. Hij ging op een kantoor werken. Jarenlang zweeg hij. Japan capituleerde, één hoop gloorde in het hart van Natoeng, dat hij nu spoedig zijn getrouwheid aan het Nederlandse gezag kon tonen. Maar helaas! Cheribon werd een haven der „repeoblik“ en nog wel de voornaamste.

Natoeng moest doorgaan zijn geheim te bewaren, want, naar hij zegt: „Nimmer heb ik er ook maar één ogenblik aan getwijfeld, dat het gezag der Koningin der Nederlanden zou terugkeren“ en overigens „lustte“ hij de „repeoblik“ niet. Deze, van haar zijde, had de vuurtoren van Cheribon dringend nodig voor haar illegale handel. Er werden Natoeng aanbiedingen van grote sommen gelds gedaan, als hij de vuurtoren weer zou kunnen laten functionneren. Blijkbaar vermoedde de „repeoblik“ wel, dat hij daartoe in staat zou zijn.

Natoeng begreep echter zeer wel het belang voor Nederland, dat de vuurtoren van Cheribon niet in bedrijf was onder de „repeoblik“ en bood weerstand aan alle verlokkende aanbiedingen. Hij zeide, dat hij de vuurtoren niet kon laten functionneren en ging eenvoudig door met op een kantoor te werken.

En eindelijk werd zijn standvastigheid beloond. In de derde

TERANG

„Terang?“ vraagt kapitein De Vries.

„Terang!“ gaat het door de keurig opgestelde gelederen van de nieuw gevormde burgerwacht in Batoe. Het zijn voornamelijk Ambonnezen, deze jonge sterke kerels, die zich vrijwillig aangemeld hebben bij kapitein De Vries. Zij zullen de terreur, die nog overal in de omgeving wordt uitgeoefend, helpen bestrijden. Voortdurend proberen uiteengeslagen bendes zich te reorganiseren in de om Batoe liggende kampongs. Zij bedreigen de bevolking met plundering, brandstichting en moord.

Het is hiertegen dat de burgerwacht is samengesteld. Het zijn allemaal mensen, die aan den lijve de zegeningen van de republiek hebben ondervonden. Nu voelen zij zich sterk met hun, door onze jongens op de extremisten buitgemaakte wapens aan de schouders. Straks wanneer de bestuursaanleggenheden geregeld zijn, zullen zij met zijn zestigen een stevige kern vormen. Door hun spontane aanmelding zal de taak, die rust op de Nederlandse bezetting van Batoe, niet weinig worden verlicht. Orde, welvaart en rust zullen weer heersen in Batoe en de brandstichters en rampokkers zullen zeker niet ongestoord kunnen ageren.

Kapitein De Vries heeft zijn korte rede tot de nieuwe, vrijwillige burgerwacht geëindigd en tot besluit vraagt hij: „Terang? (begrepen?). Als één map geven de zestig burgerwachters het antwoord: Terang!

Geef ze maar de ruimte, deze mannen en jongens. Ze weten precies wat er van hen verwacht wordt en mocht er een peloppor (extremist) zijn, die dit niet door heeft, dan zal de burgerwacht van Batoe hem het wel aan zijn verstand brengen. Terang?

week van Juli verschenen er enige schepen op de rede van Cheribon met de driekleur der Lage Landen aan de Noordzee. Enige uren later trok de „V“-brigade uit Bandoeng in een soort „blitz“ door Cheribon, op weg naar Tegal. Nog was de haven in handen der extremisten; maar spoedig reden enige pantserwagens het havencomplex binnen en na een kort vuurgevecht gingen de overgebleven extremisten aan de haal of werden gevangen genomen.

Rood-wit-blauw ging voor het eerst sinds Maart 1942 weer omhoog in de haven en daar kwam een bescheiden Indonesiër zich melden bij de Oudst-Aanwezend-Zeeofficier. Het was Natoeng. Hij vertelde het bovenstaand verhaal, dat men eerst moeite had te geloven. Maar hij produceerde het relais van de vuurtoren, dat hij na 5½ jaar weer te voorschijn gehaald had.

Onmiddellijk werd de vuurtoren weer in werking gesteld en zodoende is Cheribon de eerste haven in ex-„repeoblikeins“ gebied, die weer een periodiek lichtende vuurtoren heeft, hetgeen van groot belang is voor deze drukke haven.

Plichtsbefef en getrouwheid aan het Nederlandse gezag kenmerken deze onderdaan van H. M. de Koningin; en daarbij is Natoeng zo bescheiden, dat hij hetgeen hij gedaan heeft niets meer dan vanzelfsprekend vindt. Dergelijke staaltjes van verknochtheid aan het Nederlands gezag tonen de wil tot wederopbouw van ons Rijk, ook van Indonesische zijde. Hoog onze Driekleur over Landen en Stranden!

OPENINGSZITTING OOST-BORNEO RAAD

Ter gelegenheid van de eerste plechtige zitting van de federale Raad van Oost-Borneo, welke officieel werd geopend door de resident, de heer F. P. Heckman, in aanwezigheid van tal van autoriteiten en genodigden, heeft dr. H. J. van Mook te Samarinda een korte redevoering gehouden.

De Landvoogd zei daarin, dat met de plichtigheid wederom een stap is gezet tot de staatkundige organisatie van dit grote eiland en daarmede naar hij hoopte tot de staatkundige opbouw van geheel Indonesië.

„Daarbij is hier“, aldus dr. van Mook, „evenals elders in Kalimantan, in Oost-Indonesië, op Bangka, Billiton en Riouw een weg gevolgd, waarbij niet alle verhoudingen onderste boven zijn gehaald en waarbij de werkelijke orde en het werkelijke gezag niet zijn ondermijnd. Laat ons hopen“, zo vervolgde hij, „dat ook elders in West- en Oost-Java, Palembang en Sumatra's Oostkust deze weg van duurzame en sterke constructie spoedig zal worden gebaand.

Gij zijt er hier in geslaagd om de slechte invloeden van de Japanse tijd te overwinnen en tegelijkertijd de vormen te vinden, die bij de vrijheidwensen van het huidige Indonesië passen. Gij zijt er in geslaagd om zonder het goede dat bestond af te breken, de zelfbesturen van Oost-Kalimantan te moderniseren en samen te brengen in een federatie, die in staat zal zijn een rechte plaats in te nemen naast en op gelijke hoogte met de Raad van West-Borneo en de Raad van Groot-Dajak“.

Dr. van Mook zeide voorts, dat het hem bekend was, dat het streven voorzit bij de drie genoemde daerah's bij de behartiging van hun belangen in Borneo en in Indonesië, gezamenlijk op te treden en hij zei te geloven, dat zij daardoor een grote en goede invloed kunnen uitoefenen op de verdere staatkundige ontwikkeling van dit land. „De regering zal u gaarne hierbij terzijde staan“, aldus dr. van Mook, die voorts zei: „Bovendien heeft Uw Raad de schone gelegenheid om binnen de daerah tot werkelijk volledig zelfbestuur te geraken en de belangen in en tegenover geheel Indonesië krachtig te behartigen.

Gij allen weet, dat bomen, die te snel groeien, spoedig sterven en geen bruikbaar hout opleveren. Oost-Borneo heeft de tijd genomen voor grondig overleg; het resultaat zal blijven bestaan, waar overhaast in het leven geroepen bouwsels ineensstorten door innerlijke zwakte....“

Ten slotte verklaarde dr. van Mook te hopen, dat binnen niet al te lange tijd ook in het overige deel van Kalimantan flinke stappen op deze constructieve weg zullen worden gedaan en dat met hulp van de Almachtige, dat lichaam, dat heden is geïnstalleerd, ten zegen zal kunnen strekken voor Oost-Borneo en ten voorbeeld aan andere overeenkomstige gebieden in Indonesië.

Een TRAGEDIE

bij SALATIGA

Een medewerker
te Semarang
schrijft ons:

„**N**u heb ik gezien, dat het geen propaganda is, wat de Nederlanders over hun soldaten vertellen”.

Deze woorden kwamen uit de mond van een Indonesisch arts, een van de achtergeblevenen, die zijn schuwe en angstige gereserveerdheid tegenover ons vergat, omdat de feiten hem dwongen te spreken.

Heel de morgen had hij met onbewogen gelaat de soldaten bezig gezien, alsof hij hun werk nauwelijks opmerkte tot eindelijk deze bekentenis kwam....

Hij was meegegaan met een peloton van 2-13 R.I., dat dit keer niet uitging voor een patrouille ter beveiliging van het hen toegewezen gebied, doch de opdracht had de Witte Kruis Kolonie nabij Salatiga te evacueren. Enkele dagen tevoren had men de ongelukkigen, die daar leefden als wilde dieren ontdekt en direct werd het plan opgevat hen naar een veiliger en menswaardiger verblijf over te brengen.

De Witte Kruis Kolonie is een bekende instelling in Midden-Java, gesticht in het jaar 1902 door de Officier van het Leger des Heils, A. Th. J. van Emmerik. De uitbarsting van de Kloet en de daarop volgende asregens hadden een hongersnood in het land veroorzaakt en bij de leniging daarvan vatten de heer en mevrouw van Emmerik het plan op een duurzaam verblijf te stichten voor de talloze gebrekkigen en verarmden, die alleen niet in staat waren in hun onderhoud te voorzien. Uit dit initiatief is een model landbouwkolonie ontstaan, die sinds het jaar 1936 voortdurend door ongeveer 1500 personen was bevolkt. Iedereen, die zich aan de regel van het bedrijf wilde onderwerpen vond er toegang. En de enige regel was: dat men zijn werkkraft, hoe gering die ook was, ter beschikking stelde.

Op deze wijze werd bereikt, dat ieder der kolonisten het gelukkige besef had, niet van de liefdadigheid te leven en zelf zijn eten waard te zijn. De kolonie exploiteerde een koffieplantage, van 50 ha, een vanillettuin, een melkerij en een handweef- en kantklosbedrijf, terwijl verder alles wat er aan meubilair, gereedschappen enz. nodig was in eigen werkplaatsen vervaardigd werd. Er leefden gezinnen die in helderwitte eengezinswoningen waren ondergebracht. Ongehuwde vrouwen of weduwen woonden in grote barakken, welke in kamertjes waren verdeeld; de ongehuwde mannen hadden een gemeenschappelijk verblijf. Ook weeskinderen en verlaten kinderen werden opgenomen en verzorgd. Voor hen was er een school met verplicht onderwijs, zij leerden een vak, dat hen in staat stelde de kolonie te verlaten en zich zelfstandig te vestigen.

De mensen waren goed verzorgd en alles was kraakzindelijk.

En hoe is het nu, nadat het bedrijf drie jaar in Indonesische handen is geweest? Verwaarlozing is alles, wat men ziet. De koffieplantage is verwilderd, de vanillettuin waardeloos, de groententuin een alang-alang veld, de sorteerbakken voor de koffiebonen zijn overwoekerd door onkruid. Er leefden tot voor kort nog 900 personen, mensen die het werk kenden en het

volkomen normaal vonden, dat ze moesten werken. Toen echter de Nederlandse leiding verdwenen was, verdween tevens alle orde en regelmaat en begon ieder voor zich zelf roofofbouw te plegen in de tuinen. De verwaarlozing is werkelijk niet te wijten aan het wegvallen van de bronnen van inkomsten. De regeringssubsidie was zeer miniem en het bedrijf kon zich zelf bijna geheel bedruipen. Neen, zoals met alles hier, moet de oorzaak worden gezocht in gebrek aan competentie, onmogelijkheid om leiding te geven.

Toen Salatiga door de Nederlanders werd bezet kregen de bewoners van de Republiek opdracht de kolonie te verlaten. Velen van hen zijn uit angst voor de bedreigingen gevlucht, wezen en blinden en kreupelen, zwerven nu ergens ten Zuiden van Salatiga rond. Enkele dapperen zijn naar de rand van het terrein gevlucht en hebben zich daar in de bossen en ravijnen verborgen. Daar werden zij door een patrouille Nederlandse militairen ontdekt. Bijna zonder kleding, vaak zelfs naakt, leefden die stumpers daar in holen in de grond, vluchtig afgedekt met wat bamboe. Reeds de volgende dag trok er een hulpexpeditie uit.

Het werd een formele jacht, want deze mensen waren zo schuw, dat zij bij de nadering van de soldaten vluchtten. Maar de rappe stevige Nederlanders waren sneller dan deze uitgeputte en misvormde wezens en zo wist men ze staande te houden en over te halen met de onzen mede te gaan. Een paar brens werden opgesteld om het werk te dekken en toen zag men onze soldaten kinderen dragen en blinden aan de hand geleiden naar de voertuigen. De schamele bezittingen moesten ook mee en alles werd zorgvuldig meegenomen tot uiterlijk waardelooze voorwerpen, voor deze beroofden echter belangrijk, als een fles en een blikje toe.

In Salatiga ontmoetten zij de zoon van de stichter, de heer S. A. van Emmerik, die de kolonie tot zijn gevangenneming in 1943 had geleid. Het was roerend om te zien met hoeveel vreugde die oude moedertjes hem begroetten. Zij konden zijn hand niet loslaten en moesten vertellen van alles, wat er was gebeurd en informeren naar de lotgevallen van zijn broers en zusters. Het was of zij hun eigen vader na jaren terug zagen.

Zij zijn nu ondergebracht in een loods, dicht bij de kwartieren van de vierde compagnie van 2-13, die deze stakkers zo'n beetje als bijzondere beschermelingen beschouwt en alles doet om goed voor hen te zorgen. Er is weer vrolijkheid op de gezichten als ze met de jongens een gesprek trachten te voeren en de kinderen spelen weer langs de weg, weliswaar nog nauwelijks gekleed (en het kan hier fris zijn), maar goed gevoed en... veilig.

En wat doet de republiek? De voorraden, die op de kolonie aanwezig waren had de T.N.I. alreeds „in beslag genomen”. Nu zijn de republikeinse soldaten bezig het complex van de kolonie systematisch af te branden en te vernielen. Wanneer dit nog lang aanhoudt, is straks van alles wat door het werk van Javanen werd opgebouwd, door de vernielzucht van Javanen niets meer over.

Waarom geschiedt dit? Waarom wordt een werk, dat in het geheel niet aan de Nederlanders te goede kwam en waar door ons slechts gegeven werd en niets genomen, vernietigd? Er is maar één antwoord.

Omdat aan de overzijde geen bestuur is, geen leiding, maar volkomen anarchie, die de ingeboren brandlust van het gepeupel heeft gewekt, maar die in deze vlammen zal omkomen.

Tot zover onze medewerker.

Kort nadat zijn brief verzonden werd trokken onze militairen verder op. Kopeng werd bezet, en daarmee ook, onderweg, de plaats waar eens de Witte Kruis-kolonie lag. Maar van de Witte-Kruis-kolonie zelf was niets meer over.... Alles wat daar gebouwd was, uitsluitend om de armste Indonesiërs te helpen, werd vernietigd en verbrand. Zinneloos en redeloos...

N
W ————— Oosten
Z

Het verre

Men kan er niet nadrukkelijk genoeg de aandacht op vestigen, hoe dringend noodzakelijk het voor Nederland en voor de Nederlanders is, zich in te spannen tot belangstelling voor het Verre Oosten.

Alleen diegenen, die menen dat Nederland „in Indië niets te maken heeft” en dat „Indonesië maar zo gauw mogelijk volkomen onafhankelijk en los van Holland moet zijn”, alleen zij behoeven voor de gebeurtenissen in Azië en rondom de Pacific niet meer interesse op te brengen dan voor Uruguay, of Oeganda, of voor Patagonië.

Maar allen, die van mening zijn dat Nederland en Indonesië tot voor beide landen zegenrijke samenwerking zijn voorbestemd, MOETEN zorgen althans de hoofdlijnen te volgen van alles, wat in die bonte en bewegende wereld van Azië en van de landen rond de Stille Oceaan zich afspeelt.

Dit geldt te sterker, nu de ontwikkeling in Indonesië in steeds sterker mate door internationale factoren wordt bepaald. Men kan volhouden — en men moet volhouden — dat de Indische gebeurtenissen zich ontwikkelen op een gebied, dat ligt binnen de grenzen der Nederlandse souvereiniteit. Het behoort tot de deugden van de heer Van Kleffens dat hij, hoezeer ook falend in beleid tijdens de behandeling van onze zaken door de Veiligheidsraad, aan dit beginsel althans heeft vastgehouden. Men heeft evenwel berust in de internationale bemoeiing. Men heeft het onderzoek door de verschillende consuls-generaal aanvaard. Men heeft tenslotte de bemoeiingen aanvaard van de commissie-van-drie, waarin België, Australië en de Verenigde Staten vertegenwoordigd zullen zijn.

Dit alles trekt, hoezeer wij moeten vasthouden aan onze souvereiniteit, de Indische situatie toch meer en meer op internationaal terrein.

Internationaal nu — en daar gaat het om — beschouwt men de Indische problemen in het kader der ontwikkeling in Oost-Azië. In Londen, in Washington, in New York ziet men wat in Indië gebeurt *nooit* als lokale gebeurtenissen. Men ziet die gebeurtenissen *altijd* in verband met de ontwikkeling in Azië. Men kijkt naar China, naar India en Pakistan, naar Malakka. Men kijkt verder naar Australië en de regering van dat land kijkt zelf om zich heen.

Het blijft daarbij niet bij beschouwen. Het blijft ook niet bij een oordeel, dat men zich — in Londen, in Washington, in New York — vormt over de verhouding dier Aziatische en Pacific-landen tot Indonesië. Men gaat verder: men laat de eigen politiek inzake Indonesië in sterke mate mede bepalen door de eigen inzichten en de eigen belangen in die andere Aziatische en Pacific-landen.

De Nederlandse regering beschikt inzake dit alles over verscheidene rapporten, waaronder zich, naar wij horen, een uitermate belangrijk rapport van prof. François moet bevinden.

Zo kent men nauwkeurig de visie van de voornaamste Westerse mogendheden. Met name de Britse en de Amerikaanse inzichten. Wat deze laatste betreft, zij worden niet alleen bepaald door de Amerikaanse politiek inzake China, maar ook door de verhouding der Verenigde Staten tot de landen van Zuid-Amerika.

Wat Australië betreft: men zou er zeer verkeerd aan doen, slechts acht te slaan op de terreur der communistische bootwerkers. De heer Evatt, de minister van Buitenlandse Zaken, voert een zeer weloverwogen politiek. Het feit, dat zij schadelijk is voor Nederlandse belangen, moet een prikkel te meer zijn om haar te begrijpen. Deze heer Evatt begrijpt bovenal, dat zijn werelddeel met zeven miljoen „blanken” een lege plek vormt, een witte, open, lege plek, vlak naast een Azië, waar meer dan duizend miljoen mensen dicht-opeen leven. Hij weet ook, dat een luchtledig tenslotte altijd eindigt door zich met lucht te vullen. Zijn agressief beleid wil nu bovenal dit drie-kwart lege „blanke” Australië beveiligen tegen een overvol Azië. En daar Indonesië met zijn zeventig miljoen mensen het dichtst bij de deur ligt, wil hij zich allereerst inzake deze burens veilig stellen.

Meer dan dertig duizend Indiërs stierven in de strijd tussen Hindoes en Mohammedanen te Amritsar.

Ons verweer tegen dit Australisch streven kan *nooit* een beroep zijn op Nederlandse rechten of Nederlandse belangen. Dit argument is onwerkzaam en onbruikbaar. Ons verweer kan ook *niet* zijn een beroep op het feit, dat het afbreken der Nederlands-Indonesische samenwerking een ramp voor Indië's volken zou zijn. Beide argumenten zijn ondeugdelijk, daar zowel de belangen der Nederlanders als die van de Indonesiërs de Australiërs onverschillig zijn. Dat is onaangenaam, maar zeer natuurlijk. Er bestaat evenwel een andere overweging, die in Australië wel gehoor moet vinden. Het is deze. De Australische belangen kunnen nimmer beveiligd worden door overeenkomsten met Aziatische gebieden, zoals Indonesië, waar een chaos heerst. En er is nog een overweging: Australië zal zich *nimmer alleen* kunnen handhaven. Het zal altijd moeten steunen op die grote macht aan de andere zijde van het water.... Het zal daardoor voor argumenten uit Washington altijd iets méér aandacht moeten hebben, dan voor vertogen uit Den Haag of uit Batavia....

De andere meest betrokken mogendheid is China. Het onmetelijke China. Het in twee kampen verdeelde China. Het China met één krachtig bestuurd communistisch machtsgebied, dat sterke relaties met Rusland onderhoudt. Het andere China, van Tsjiang Kai Shek, dat op de Verenigde Staten is georiënteerd. China, innerlijk verdeeld, door wanorde en inflatie en corruptie verzwakt. Nochtans: onmetelijk. Nochtans: met zijn vijfhonderd miljoen mensen potentieel de machtigste natie van gans Azië.

Nanking's politiek inzake Indië wordt bepaald, ten eerste, door deze positie als thans zwakke, maar mogelijk in de toekomst almachtige Oosterse mogendheid. Ten tweede door de aanwezigheid van enige miljoenen Chinezen in Indië. Beide factoren leiden tot de behoefte aan een zich krachtig ontwikkelend Indonesië, dat goede relaties met China onderhoudt. Beide factoren leiden echter eveneens tot de *noodzaak*, ordelijke verhoudingen in Indië te bevorderen. De chaos der Republiek kostte duizenden Chinezen het leven, tienduizenden Chinezen have en goed, honderdduizenden hun bestaan.

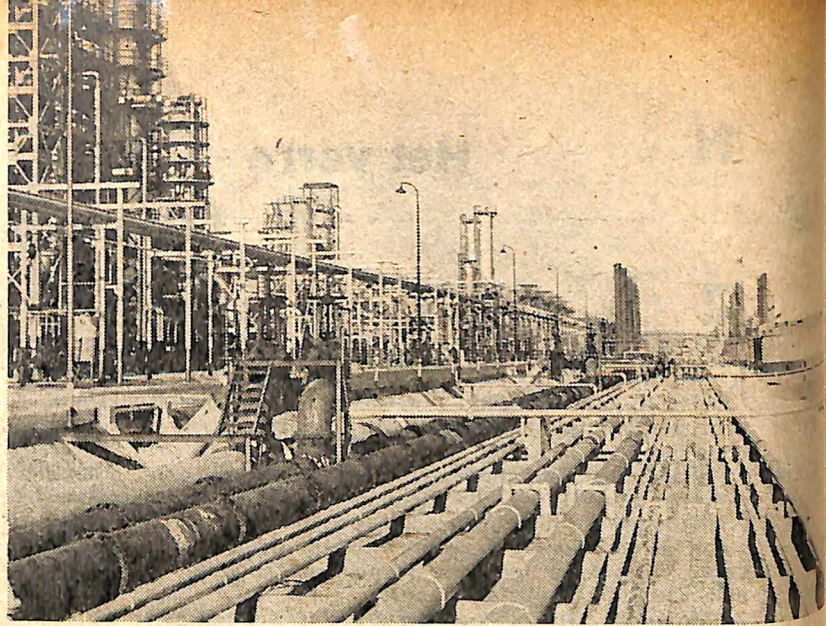
Anderzijds heeft de suggestieve kracht van Soekarno toch in China sterk gewerkt. Zozeer, dat men bevreesd blijft voor een ontwikkeling, die *toch* een Indië-onder-Soekarno zou brengen, zonder dat men tijdig voor goede relaties had gezorgd....

Ziethier enkele factoren. Het beeld is vaag; het beeld is onvolledig. Maar men ziet er toch enkele hoofdlijnen in. Het moge duidelijk genoeg zijn om te doen begrijpen, dat het zeer nauwlettend volgen van wat in Azië, rondom Indië, gebeurt voor Nederland zeer nodig is.

KRONIEK VAN CURAÇAO

Pijpleidingen en cracking-installaties van de Koninklijke te Curaçao

Politiek (I)

Twee Statenleden hebben hun lidmaatschap van het Hoge College neergelegd. Twee Arubanen: de heren Kwartz en Henriquez. De eerste heeft als opvolger op de lijst de heer Izansquin, drager van een bekende naam en werkzaam aan de Eman-bank op Aruba. De heer Henriquez, benoemd door de Gouverneur, zal moeten worden opgevolgd door een ander, door de Gouverneur te benoemen, lid. In beide gevallen zal dus in de vacature worden voorzien en waarom Beurs- en Nieuwsberichten thans een beschouwing levert over het quorum in de Staten ontgaat ons, zoals dit iedere — wij mogen wel zeggen argeloze — lezer zal ontgaan. Wanneer deze quorumkwestie nú actueel is, dan was zij dit tevoren ook. De Beurs suggereert, dat de buiten Curaçao vertoevende leden moeten bedenken dat hun (tijdelijke, vrij langdurige) afwezigheid de arbeid der Staten zou kunnen stagneren en dat zij beter zouden doen hun zetel ter beschikking te stellen. De belangrijkste der tijdelijke afwezigen is Dr. M. F. da Costa Gomez. Wij weten uit de beste bron, dat hij niet in de suggestie van de Beurs zal treden.

Politiek (II)

Waarom traden twee van de vier Arubaanse Statenleden uit het College? Van de heer Henriquez vernamen wij dit uit zijn eigen verklaring in de Pers: hij kon zich niet met de Arubaanse afscheidingsbeweging niet verenigen. Waarom hij van dit inzicht niet in de Staten zou kunnen doen blijken, wij zouden willen zeggen: juist in de Staten zou moeten doen blijken, ontgaat ons. De reden tot uittrading van de heer Kwartz is ons niet bekend. Houdt deze eveneens verband met de Arubaanse afscheidingsbeweging? Of is hij bij de grote libertador van Aruba, Shon Henny Eman, in ongenade gevallen? Dit zijn vragen die de in Curaçaose vraagstukken belangstellende mogen interesseren, buiten de Antillen zullen zij weinig belangstelling genieten. De rondom de Paardenbaai gelegen belangen komen niet veel verder dan daar. Rondom het Binnenhof heeft men, vermoedelijk, belangrijker dingen aan het hoofd.

Rijksconferentie

Bijvoorbeeld de Rijksconferentie, de Ronde Tafelconferentie, die binnenkort door vertegenwoordigers van Nederland, Suriname en Curaçao zal worden gehouden. Dit is een zeer belangrijke schrede op de weg naar wat de Costa Gomez bij voorkeur „het zichtbare koninkrijk” noemt. Voor Suriname en Curaçao is deze conferentie van het grootste belang. Men dient dat in Nederland terdege te beseffen. En wanneer dat besef ontbreekt, dan is het de taak van de Nederlandse Pers voor een juiste appreciatie deze gebeurtenis door de openbare mening zorg te dragen. Wij bepleiten derhalve openbaarheid der besprekingen en niet een *schijnbare* openbaarheid door middel van de zorgvuldig uitgekiende en omzichtig overwogen communiqué's van de Regeringsvoorlichtingsdienst. Al twijfelen wij geenszins aan de objectiviteit dezer officiële bekendmakingen, zij bezitten in de regel weinig crediet. Zeker niet in Suriname en Curaçao waar men nu eenmaal weinig prijs stelt op Regeringsinlichtingen. De Nederlandse en West-Indische Pers — wat deze laatste betreft voor zover zij haar vertegenwoordigers in Nederland heeft — dient volledig kennis te kunnen nemen van de besprekingen aan de Ronde Tafel. Opdat zij niet een objectieve notulering voorgezet krijgen, doch opdat zij haar eigen subjectieve oordeel ter plaatse kan vormen en formuleren.

Deviezen

De wegen der journalistiek zijn dikwijls wonderbaarlijk. „Beurs- en Nieuwsberichten” ontleende een artikel aan de (Haagse) Nieuwe Courant nog vóór dat dit artikel daarin was verschenen. Het betreft een optimistische uiteenzetting omtrent Curaçao's deviezenpositie, juist nu men deze in Curaçao, door de actuele Britse maatregelen, bedreigt acht, geschreven door de heer A. G. Statius Muller, oud-Voorzitter van de Koloniale Raad. De heer Statius Muller betoogde dat nu eerst recht het Curaçaose Gouvernement vrij was het devies te kiezen waaronder de Antillen de zeeën des handels zouden kunnen gaan bevaren. Het was een vrij opzienbarende, optimis-

tische noot in de onbehagelijke sfeer die in de Curaçaose handelskringen heerste. Het Gouvernement echter verkondigde dat de heer Statius Muller de zaak geheel verkeerd ziet. Wij zochten in deze tegenspraak naar de argumentatie waarop deze gebaseerd werd, doch zochten deze tevergeefs. Wellicht dat nadere verklaringen deze tegenspraak zullen verduidelijken.

Stoepier terug

Arts Christiaan Engels, eigenaar, oprichter, redacteur van het, thans op zeer ongeregelde tijden verschijnende, letterkundige periodiek „De Stoep”, bevindt zich op de terugreis van Nederland naar Curaçao. Voor de culturele „toenadering” is dit bezoek nuttig geweest. Het culturele leven op Curaçao is niet te vergelijken bij dat van Nederland, van Indonesië of van Suriname. Van een volks-cultuur is er nauwelijks sprake. Wie het wél menen met de Antillen trachten deze situatie te veranderen. Tot de meest vooraanstaande wél-meners behoort Dr. Engels. Als zodanig is hij in Nederland in kunstenaarskringen verwelkomd. Ongetwijfeld zal zijn bezoek belangrijk blijken te zijn geweest.

Diversen

Ook in Curaçao heerst woningnood en ook daar wordt nu snel-woningbouw toegepast door de Construcciones Rosario, die onschone doch nuttige kleine huizen neerzet. . . ; De fancy-fair in Suikertuintje ten bate van het Protestantse Tehuis voor Ouden van Dagen is een groot succes geworden; duizenden bezoekers brachten in eerste instantie niet minder dan driekwart ton gouds bijeen. . . ; Wie de verslagen over de viering van Koninginnedag heeft gelezen kon zich weer te Willemstad wanen op die feestelijke dag. Maakte, in gedachten, weer het openbaar gehoor met de toespraken mede in het huis van de Gouverneur en de speeches met champagne in de clubs Gezelligheid en Curaçao. Drie dagen heeft Curaçao feest gevierd en aan zijn Oranjegezindheid uiting gegeven.

Voor het 10-jarig meisje te Davos

De heer M. de Koning schrijft ons:

Voor het meisje uit de Minahasa, dat in Davos vertoeft voor herstel van gezondheid, mocht ik de volgende bijdragen ontvangen: van de Stichting „Nederland helpt Indië" f 540,—; Mej. M. B. den Haag f 2,50; F. de B. Scheveningen f 5,—; Mevr. M. de B. V. Utrecht f 10,—; Mr O. R. B. Utrecht f 5,—; Mr E. H. B. B.-Heerlen f 20,—; Mevr. C. B. geb. F. J. S. Bussum f 12,—; Mevr. B. Amsterdam f 5,—; Mej. M. L. B. den Haag f 2,50; A. E. B. de R. Breda f 1,50; A. H. de Ch. Velp f 10,—; Jkvr. S. van C. den Haag f 10,—; Mevr. Wed. C. W. W. D. den Haag f 5,—; Mej. J. A. van E. den Haag f 2,50; A. Th. E. Oegstgeest f 5,—; A. van G. Apeldoorn f 6,—; Th. A. M. A. G.-B. Velp f 2,50; H. J. de G. Wassenaar f 5,—; G. Amersfoort f 2,50; T. de H. Amersfoort f 2,50; A. H. Heemstede f 1,50; Wed. J. H. H.-Q. Lunteren f 5,—; A. H. v/d H. Baarn f 5,—; D. G. J. Baron van H. Amsterdam f 12,—; Wed. Dr J. H. van V. den Haag f 10,—; H. C. H. Maastricht f 18,—; Dr D. L. H. Hilversum f 2,50; F. C. J. van H. Eindhoven f 5,—; Mevr. W. J. Apeldoorn f 5,—; Mevr. de J. den Haag f 2,50; J. H. K. Tiel f 1,—; A. H. K. Dordrecht f 12,—; F. J. K. den Haag f 5,—; J. Th. S. van L. R. Amersfoort f 10,—; Mevr. A. M. A. L.-K. de J. Utrecht f 6,—; H. S. M. v/d M.-van B. Rotterdam f 10,—; P. J. J. M. den Haag f 1,50; H. G. J. de M. Rotterdam f 10,—; R. J. E. M. den Haag f 5,—; Ed. N. Rotterdam f 12,—; Mej. L. O. Nijmegen f 1,—; C. P. Rijswijk (Z.-H.) f 1,—; J. C. de R. Zeist f 2,50; Mr L. J. A. R. den Haag f 2,50; M. C. S. Sr. Eerbeek f 25,—; Mej. C. M. Sch. Driebergen f 2,50; Ir W. A. S. Laren (N.-H.) f 5,—; Wed. K. G. S.-B. Oostkapelle (Z.) f 35,—; L. M. E. S. Utrecht f 2,50; J. S. den Haag f 1,—; Mej. C. M. v/d S. Utrecht f 1,—; Ir M. S. Eindhoven f 10,—; K. S. Doesburg (Gld) f 5,—; H. A. M. Sw. Breda f 2,50; A. L. Th. Sr. Oostendorp (post Elburg) f 6,—; A. T. Deventer f 10,—; W. J. K. T. Apeldoorn f 2,50; G. J. H. C. v/d V. Bilthoven f 2,50; L. C. v/d Vl.-P. den Haag f 2,50; C. J. W. den Haag f 3,—; Ir J. E. A. von W. K. Bilthoven f 5,—; Mr R. van Z. B. Vught f 2,50; mej. A. Th. te Bennekom f 3,50; mevr A.-dr. W. te Leiden f 1,—. Totaal ontving ik f 922,50, wat ruim voldoende is voor drie maanden verblijf in Davos. Het meisje gaat gelukkig goed vooruit.

Van deze gelegenheid maak ik tevens gebruik, om alle gevers en geefsters dank te zeggen.

Afdeling Utrecht

Op Vrijdag 10 October a.s. zal de heer H. P. J. van Ketwich Verschuur, directeur-generaal van het Nederlandse Rode Kruis, een causerie houden voor de afd. Utrecht, getiteld: „Het Rode Kruis en de Medische Verzorging van de Inheemse bevolking", opgeluisterd met een film. Aanvang 8 uur in het Botanisch Laboratorium, Lange Nieuwstraat 106. Daar ook de leden van het Utrechtse Rode Kruis zijn uitgenodigd, doen onze leden er goed aan tijdig aanwezig te zijn.

Nieuwe aanwinsten van de bibliotheek der afd. Utrecht: Exodus, A.: Mannen van buiten; Buiskool, J. A. A.: Suriname nu en straks; Wöller, J.: Als officier van gezondheid naar N. Indië; Kersten, J.: Bali; Veenstra, J. H. W.: Diogenes in de tropen; Vlekke, B. H.: Geschiedenis v. d. Indische Archipel; Jacobs, A.: Ontwortelden (roman); Fabricius, J.: Hoe ik Indië terugvond; Vuijk, Bep.: De wilde groene geur (roman).

Afdeling 's-Hertogenbosch

Op 7 September maakten 24 leden onzer afdeling — zo schrijft de heer C. E. J. Opstelten ons — een excursie naar het Indisch Instituut te Amsterdam, voortreffelijk voorbeeld door onze secretaresse, mej. Too Janssen. In het indrukwekkende gebouw ontmoetten wij enkele leden der afdelingen Eindhoven en Breda en werden ontvangen door de hoofd-assistente en haar helpsters. In twee groepen werden wij rondgeleid door de talloze afdelingen. In het restaurant van het Instituut werd een Indische maaltijd genuttigd. Daarna werd in de grote hall naar de gamelan geluisterd, voor de toehoorders een openbaring. Des middags werd de bezichtiging voortgezet, waarna in de aula nog enkele films werden vertoond. Om 5 uur stonden wij weer op straat, uiterst dankbaar en voldaan en ondanks het vrij uitgebreide programma niet al te vermoeid, hetgeen zeker te danken was aan de prettige en

oordeelkundige wijze, waarop het bezoek in elkaar was gezet. Inderdaad een uitstapje, dat ik aan alle afdelingen kan aanbevelen!

Naar Garoet en omgeving

Een medewerker te Bandoeng had een onderhoud met een bestuursambtenaar die kortgeleden een bezoek gebracht heeft aan Garoet en omgeving. De heenrit werd gemaakt via Djatinangor, Rantjaek en Tjitjalenka. Hierbij kon men opmerken in welk een déplorabele toestand de weg bij Nagrek zich bevond. De verschillende sawahs waren reeds beplant, terwijl in de omgeving van Leles als vanouds de tabak in de grond stond. Een weinig opwekkende aanblik boden de zwaar gehavende plaatsjes Tjitjalenka en Nagrek. Leles en Tarogong daarentegen hebben weinig geleden, doch beide plaatsjes bleken geheel verlaten te zijn, terwijl de leegstaande woningen er duidelijk op wezen hoe rampokbenden hier hun slag hebben geslagen. Loerahs noch andere bestuursambtenaren werden in dit gebied aangetroffen. Naar verluid zouden zij naar Tjikadjang zijn gevlucht. Ook Garoet is zwaar beschadigd, doch gelukkig valt de schade in sommige gevallen mede. Zo is b.v. de verwoesting aan de bekende Preanger Bontweverij die men aanvankelijk als „total loss" beschouwd heeft, bij nader onderzoek zeer meegevallen.

Onze zegsman informeerde bij enkele Chinese ingezetenen nog naar de beruchte massamoorden welke destijds in 1945 tijdens de bersiap-periode in Garoet waren gepleegd. Nadat er reeds enkele dagen onrust onder de bevolking had geheerst, aldus de verkregen inlichtingen, verzamelde een 1000-koppige menigte zich op de aloon-aalon, waar zij door allerlei toespoken werd opgehitst. Hierop verspreidde de massa zich en volgden de afschuwelijke moorden op de Europese en Indo-Europese ingezetenen, alsmede op een Chinees burger, de heer Loo. De stationschef, wie het was gelukt aan deze slachting te ontkomen, werd de dag daarop toch bij een poging met de trein elders een goed heenkomen te zoeken, met zijn gezin te Tjibatoe vermoord.

De inwoners verklaarden aan zegsman, dat door de republikeinse overheid zelfs nooit enige moeite was gedaan, de daders van deze lafhartige moorden te vervolgen en te straffen.

Van Leuwigoong was het station verwoest, terwijl ook het plaatsje Tjibatoe inclusief station zwaar is gehavend. Op de rit van Tjibatoe naar Wanaradja bleek een brug even te voren door een mijnontploffing ernstig te zijn beschadigd. Zegsman zag de daders nog juist in het struikgewas verdwijnen.

Overigens bevond zich weinig bevolking op de wegen. Wel was zij er, want hiervan getuigden de te drogen gehangen tabak hier en daar en de uitgehangen kleren. Waar men deze bevolking echter ontmoette, was zij vriendelijk en behulpzaam. Ook hier als overal elders dus geen haatgevoelens, eerder een blij weerzien.

ZOJUIST IS VERSCHENEN

Schets van de politieke geschiedenis der Nederlandse Antillen in de 20 eeuw (Curaçao)

door Mr. B. de Gaay Fortman, gewezen lid van de Koloniale Raad. De schrijver die gedurende 15 jaar de rubriek Curaçao verzorgde in het Koloniaal Weekblad van de Vereniging Oost en West en vele jaren de jaarl. overzichten schreef voor de West-Indische Gids, bracht in zijn Schets datgene uit de politieke geschiedenis der Nederlandse Antillen naar voren wat verband houdt met de politieke vraagstukken, waarvan in deze tijd de oplossing wordt voorbereid.

Een uiterst actueel werk i.v.m. de aanhangige wijziging der Curaçaose Staatsregeling! Prijs ing. f 2.25

UITGEVERIJ W. VAN HOEVE — 'S-GRAVENHAGE

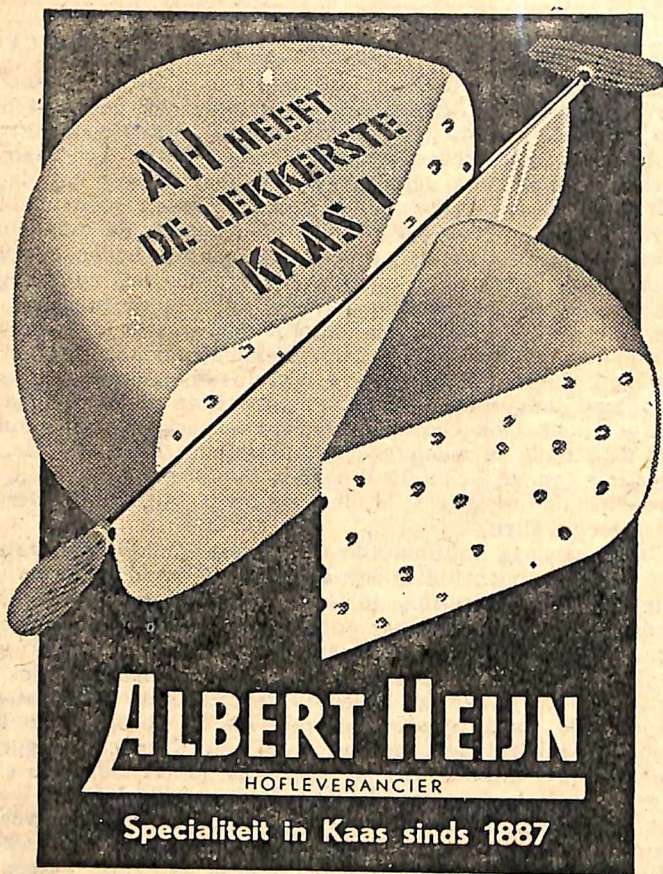
In de boekhandel verkrijgbaar.

Golfcarton en Papierwarenfabriek N.V.

Nijverheidstraat 39-49,
Rotterdam
Telefoon 72714
(2 lijnen)

DE BRON
VAN PAKPAPIER
EN GOLFCARTON

« VESTA »

Maatschappij van
Levensverzekering N.V.,
gevestigd te Arnhem,
Jansbuitensingel 5,

verzoekt aan gerepatriëerde polis-
houders hun adres aan haar be-
kend te maken, indien zulks nog
niet werd gedaan en vestigt er de
aandacht op, dat verzekeringen,
waarvan de waarde wordt over-
troffen door de bestaande premie-
schuld, vermeerderd met even-
tuele polisbelening en rente,
worden geroeyeerd, indien niet deze
schuld wordt voldaan of een afbe-
talingsregeling getroffen.

AANNO 1597 TRACHTTE BARENSZ. EN ZIJN KAMERADEN
den weg naar Indië te vinden via de N.-O.passage. Zij werden echter
door het ijs gedwongen, onder tot dien tijd ongekende ontberingen,
op Nova-Zembla te overwinteren. Toch gelooven wij gaarne, dat deze hard-
nekkige dapperen troost hebben gevonden bij een goed glas Bols, dat toen al
sedert 22 jaren bestond. Sindsdien heeft de naam Bols alle nieuwe ontdekkingen
tot in de verste uithoeken van de wereld op den voet gevolgd en op den
huidigen dag tintelt in een glas Bols

DE GEEST VAN VELE GENERATIES

BOLS

INDISCH RESTAURANT

„Ardjoena”

Groot Hertoginnelaan 68,
Den Haag, Telef. 391332

**Dagelijks
Rijstafel** vanaf 12 uur

RESERVEERT TIJDIG UW TAFEL

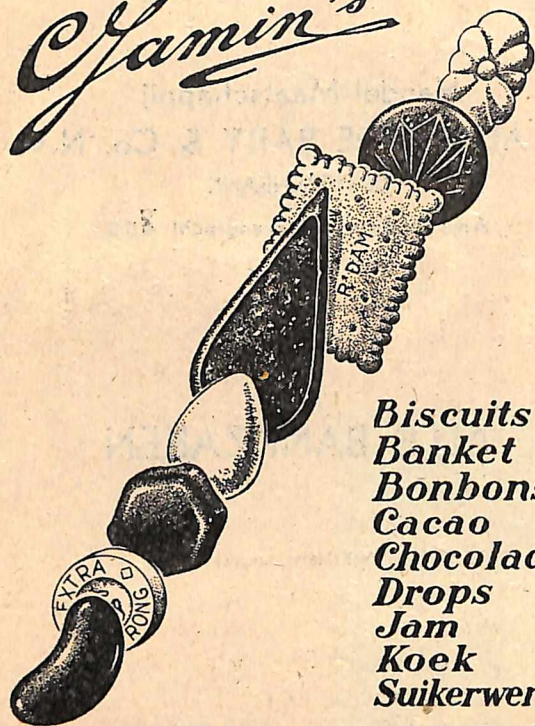
Indisch
Restaurant

„Waroeng Djawa”

Gev. Deynootplein 40,
Telefoon 557422 en 23

SCHEVENINGEN

Cfamin's

**Biscuits
Banket
Bonbons
Cacao
Chocolade
Drops
Jam
Koek
Suikerwerken
enz.**

Wessanen's Koninklijke Fabrieken N.V.

Opgericht 1765

Wormerveer

Meelfabrieken

Olifabrieken

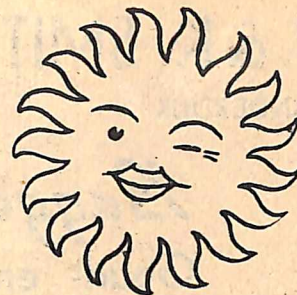
Mengvoederfabriek

Rijstpellerij

Havermoutfabriek

Cacaofabriek

**Zonnebruin...
prachtig
bruin!**

Door UVIOLAN, een pharmaceutisch-cosmetisch preparaat van de eerste rang. UVIOLAN zonnebrand crème met de speciale, ingebouwde lichtfilters maakt Uw huid in korte tijd natuurlijk bruin. UVIOLAN biedt U de grootste veiligheid tegen zonnebrand. UVIOLAN is vetvrij, kleeft niet, is gemakkelijk afwasbaar en aangenaam in het gebruik. Koel op de huid!

Uviolan
ZONNEBRAND CRÈME

Flinke tube f. 1.15

N.V. Koninklijke Pharmaceutische Fabrieken
v/h BROCADES-STHEEMAN & PHARMACIA

*Kaatje ben je
boven?*

Kaatje ben je boven?

Ja Mevrouw.

Wil je wat beloven?

Ja Mevrouw,

*Maak een HONIG'S soepje
en daarna,*

Een HONIG'S custard-vla!

**HONIG'S
ARTIKELEN**

*Serien in
elk serien!*

J. & K. SMIT's | Scheepswerven
KINDERDIJK | Machinefabrieken

Baggermaterieel
Goud- en Tinmolens

Zeesleepbooten
Vracht- en Passagiersschepen
Stoommachines
Scheeps- en Landketels

SMIT-M. A. N.
DIESELMOTOREN

Restaurant „**Corner House**”

ROTTERDAM

Telef. 31764 Mathenesserplein 31

Voor
speciaal *Indische Rijsttafel*

Café-Restaurant „**WEST-END**”

Telefoon 84817
81576
86075

AMSTERDAM, Overtoom 87
Aanbevelend: W. Planje

VAN NIEVELT: GOUDRIAAN & CO'S STOOMVAART MAATSCHAPPIJ N.V.

ROTTERDAM-ZUID AMERIKA LIJN

Geregelde diensten voor
Passagiers, Post en goederen
tussen **Rotterdam** en

Brazilië
Uruguay
Argentinië
vice versa

Hoofdagenten :

VAN NIEVELT, GOUDRIAAN & CO.

Veerhaven 2 Rotterdam

telegram-adres: NIGOCO telefoon 23320

Agenten :

VAN NIEVELT, GOUDRIAAN & CO.

Prins Hendrikkade 86 Amsterdam

telegram-adres: NICOGO telefoon 49931

Handel-Maatschappij
H. ALBERT DE BARY & Co. N.V.
DEVIEZENBANK

Amsterdam - Herengracht 450

ALLE BANKZAKEN

Kapitaal en reserves f 23.000.000.-

ROTTERDAMSCHER
LLOYD